PLAN OGÓLNY

GMINA DĄBROWA BISKUPIA

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Autorzy opracowania
Kierujący zespołem - mgr inż. Maja Podsiadło

Członek zespołu – Beata Spychała-Wojnar

Bydgoszcz, czerwiec 2026 r.

SPIS TREŚCI

1. Wstęp…….…....…..3
   - Informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami……...…..…....3
   - Informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy…….…....4
2. Ogólna charakterystyka gminy……...……..6
   - Podstawowe informacje o gminie - charakterystyka ……...……..…6
   - Powiązania gminy z systemem przyrodniczym……...……...29
   - Ogólna charakterystyka stanu środowiska. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu.……..……....…..30
3. Informacje o zawartości projektu planu ogólnego…….....33
   - Koncepcja rozwoju i zagospodarowania gminy zawarta w planie ogólnym gminy Dąbrowa…33
   - Strefy planistyczne…….34
   - Identyfikacja zmian w strukturze przestrzennej Gminy. Potencjalne zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym wprowadzane przez plan ogólny – porównanie struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy w dotychczasowym i obecnym dokumencie planistycznym……37
4. Przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko……...…...39
5. Ustalenia końcowe…….….41
   - Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu (tzw. „wariant zerowy”)…….....……41
   - Analiza możliwości zastosowania rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem wdrażania ustaleń projektu planu ogólnego……..…….43
   - Analiza możliwości rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w projekcie planu wraz z uzasadnieniem ich wyboru……..……44
   - Propozycja monitoringu skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania…….....……46
   - Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko…….....48
   - Streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym…….....49

1. WSTĘP

Informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami

Obowiązek sporządzenia prognozy do projektu planu ogólnego gminy wynika z ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 roku Nr 199 poz. 1227; Dz. U. z 2026 r. poz. 670).

Prognoza powinna:

- zawierać:
a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
c) propozycje monitoringu - dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym;

- określać, analizować i oceniać:
a) istniejący stan środowiska
b) prognozowane zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu (tzw. „wariant zerowy”),
c) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
d) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu,
e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:
– różnorodność biologiczną,
– ludzi,
– zwierzęta,
– rośliny,
– wodę,
– powietrze,
– powierzchnię ziemi,
– krajobraz,
– klimat,
– zasoby naturalne,
– zabytki,
– dobra materialne
– z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;

- przedstawiać:
a) analizę możliwości zastosowania rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji Planu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
b) analizę możliwości rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w projekcie Planu ogólnego wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Proponowany zakres niniejszej prognozy, zgodnie z powyższą ustawą, został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska.

Przy sporządzaniu niniejszej prognozy wykorzystano następujące materiały źródłowe i pomocnicze:

- Opracowanie ekofizjograficzne do planu ogólnego gminy Dąbrowa Biskupia,
- Gminny program ochrony środowiska i plan gospodarki odpadami,
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego,
- Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego,
- Program ochrony środowiska i plan gospodarki odpadami dla województwa kujawsko-pomorskiego,
- Raporty o stanie środowiska województwa kujawsko-pomorskiego z lat 2000-2017 (WIOŚ),
- Dane Głównego Urzędu Statystycznego,
- Ocena stanu sanitarnego województwa kujawsko-pomorskiego (Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Bydgoszczy),
- Dane, opracowania i informacje pozyskane w trakcie sporządzania planu ogólnego gminy,
- www.geoportal.gov.pl, www.geoportal.mojregion.info, www.stat.gov.pl, GoogleEarth.

Informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy

Niniejsze opracowanie, w warstwie merytorycznej, jest podzielone na dwie zasadnicze części:

1) Informacje na temat zawartości i ustaleń projektu planu ogólnego oraz ogólna charakterystyka gminy.
2) Właściwa prognoza. Przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko przeanalizowano uwzględniając dwie płaszczyzny: 1. funkcje planowane do rozwoju i realizacji na terenie Gminy (ujęcie funkcjonalne – „działaniowe”), 2. strefy planistyczne (ujęcie przestrzenne).

dla następujących aspektów środowiska:

a) system Natura 2000
b) różnorodność biologiczna,
c) ludzie,
d) zwierzęta i rośliny,
e) woda,
f) powietrze,
g) powierzchnia ziemi,
h) krajobraz,

i) klimat,
j) zasoby naturalne,
k) zabytki i dobra kultury,
l) dobra materialne.

Ponadto w opracowaniu zawarto informacje o charakterze technicznym – związane z wdrażaniem Planu ogólnego w kontekście jego oddziaływań na środowisko – analizę możliwości zastosowania rozwiązań alternatywnych, analizę rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, wytyczne dotyczące monitoringu, a także streszczenie w języku niespecjalistycznym.

Wraz z reformą planowania przestrzennego, plan ogólny gminy stał się podstawowym dokumentem planistycznym przygotowywanym i uchwalanym przez gminę. Jego celem jest określenie głównych kierunków zagospodarowania przestrzennego całego obszaru gminy. Plan ogólny nie jest jednak pierwszym dokumentem o takim charakterze i prognoza do tego dokumentu nie może być sporządzana, tak jakby wytyczał on wszystkie założenia rozwoju przestrzennego dla obszaru, który dotąd nie był zagospodarowany – tymczasem plan ogólny uwzględnia zarówno już obecne w gminie zagospodarowanie, jak też kierunki jego rozwoju/zmian określone w dotąd obowiązującym dokumencie, który odpowiadał za ich wytyczanie (nawet jeśli ustalenia dotąd obowiązującego dokumentu nie zostały dotąd zrealizowane – to już ówczesny dokument takie zamierzenie wprowadzał, a plan tylko dokonuje adaptacji tych ustaleń – zapewniając ciągłość pewnej wizji i koncepcji rozwoju gminy). Tak więc, planu ogólnego „nie można obarczać" za wszystkie formułowane ustalenia i prognozowane skutki środowiskowe ich realizacji. Jeśli uwzględni się cel sporządzania planu ogólnego (określenie kierunków kształtowania zagospodarowania – przypisanie funkcji poszczególnym terenom) oraz jego rolę w procesie planistycznym (stanowi podstawę dla sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego), dostrzega się bardzo dużą analogię z rolą i znaczeniem studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Dotąd to studium było dokumentem kształtującym kierunki rozwoju zagospodarowania w gminie i na etapie jego sporządzania, projekt studium podlegał strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko, w celu sprawdzenia w jaki sposób realizacja ustaleń tego dokumentu może wpływać na środowisko. Rozwój przestrzenny gminy jest procesem ciągłym – niezależnym od charakteru dokumentów planistycznych, które zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami, formułują jego założenia. Dlatego też, właściwe i w pełni uzasadnione jest przyjęcie metodyki sporządzenia prognozy do projektu POG, zakładającej porównanie ustaleń tego dokumentu, z ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania, które dotąd formułowało założenia polityki rozwoju. Jeśli POG przejął pod tym względem rolę SUiKZP to zasadne jest w pierwszej kolejności zidentyfikowanie jakie zmiany w kierunkach rozwoju przestrzennego gminy są obecnie wprowadzane, a w drugiej kolejności – dokonanie oceny jaki może wpływ na środowisko realizacji tych ustaleń, które zostają zmienione w POG względem dotąd obowiązującego SUiKZP.

Z punktu widzenia wpływu ustaleń Planu ogólnego na poszczególne aspekty środowiska przyrodniczego, szczególnie ważne jest odniesienie jego ustaleń do dotychczas obowiązujących ustaleń – czyli określenie charakteru i skali ewentualnych zmian. Należy zauważyć, że prognoza oddziaływania na środowisko odnosi się przede wszystkim do zmian, które zajdą w zakresie tego oddziaływania wskutek wdrażania ustaleń Planu ogólnego, a w mniejszym stopniu odnosi się do skutków „stałych" i już obecnych – które miały miejsce także przed przyjęciem Planu ogólnego, i/lub które nie ulegną zmianie wskutek uchwalenia Planu ogólnego i realizacji jego ustaleń. Każdy dokument planistyczny o takim charakterze (dotąd - studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, a obecnie – plan ogólny gminy) charakteryzuje się pewną grupą ustaleń, które są adaptowane –

są one wynikiem stanu już istniejącego i nieprzewidywanego do zmian (uchwalenie planu ogólnego w żaden sposób nie zmieni tych uwarunkowań) oraz grupą ustaleń, które wyznaczają nową jakość w funkcjonowaniu gminy – są to zagadnienia, które planuje się ustanowić, bądź zmienić i będą one miały wpływ na powstanie nowego zagospodarowania i/lub nowych rodzajów (czy też modyfikacji dotychczas istniejących) oddziaływań na środowisko.

Oczywiście sposób zapisu ustaleń studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz planu ogólnego gminy, nie tylko nie są tożsame, ale wręcz mocno odmienne. Porównanie struktury funkcjonalnoprzestrzennej, a więc kierunków zagospodarowania przestrzennego określanych dla poszczególnych elementów przestrzeni gminy, dotąd i obecnie - nie może się więc odbyć w sposób automatyczny, tylko wymaga eksperckiej analizy na ile obecnie ustalane przeznaczenie terenów (poprzez określenie stref planistycznych), będzie stanowiło kontynuację, a na ile zmianę dotychczasowej polityki przestrzennej gminy. Identyfikacja tych zmian, z uwzględnieniem dopuszczanych/określanych parametrów zagospodarowania, przypisanych dla poszczególnych stref - jest podstawą do sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko dla niniejszego projektu planu ogólnego gminy.

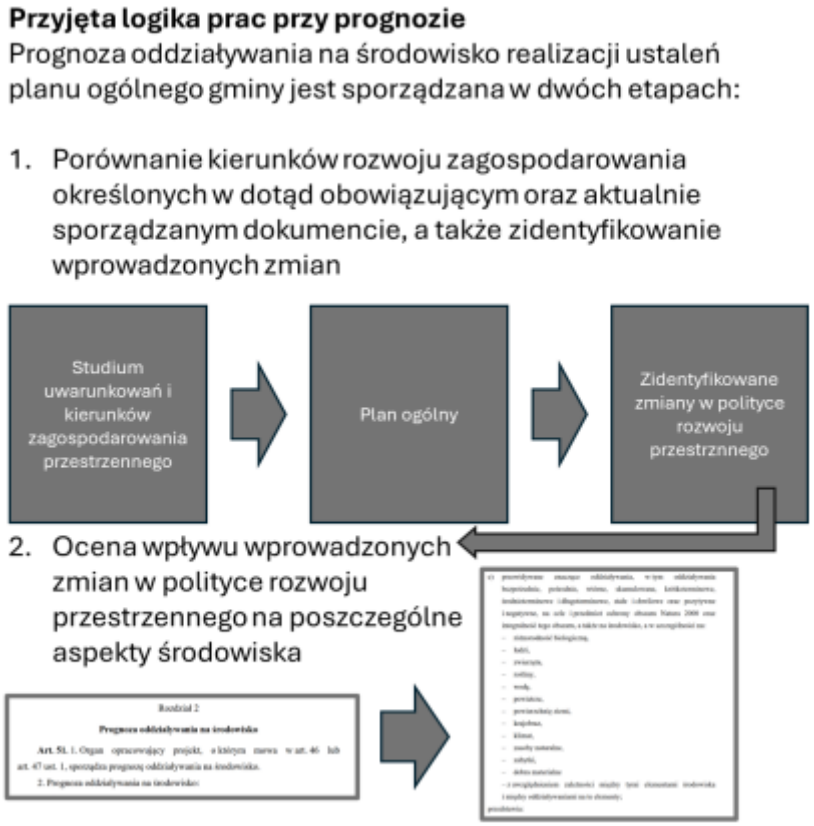

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY

Podstawowe informacje o gminie

Gmina Dąbrowa Biskupia jest gminą wiejską położoną w południowej części województwa kujawsko-pomorskiego, w granicach powiatu inowrocławskiego. Od północy graniczy z gminami Gniewkowo i Inowrocław, od zachodu z gminą Kruszwica, natomiast od wschodu i południa z gminami położonymi

w powiatach radziejowskim i aleksandrowskim. Siedzibą władz samorządowych jest miejscowość Dąbrowa Biskupia.

Według regionalizacji fizycznogeograficznej Polski obszar gminy znajduje się w obrębie Równiny Inowrocławskiej, stanowiącej część Pojezierza Wielkopolskiego. Rzeźba terenu ma charakter równinny, co sprzyja prowadzeniu działalności rolniczej i stanowi jeden z podstawowych czynników kształtujących sposób zagospodarowania przestrzeni.

Powierzchnia gminy wynosi około 147 km², co czyni ją jedną z większych gmin wiejskich w powiecie inowrocławskim. Gmina zamieszkiwana jest przez około 5 tys. mieszkańców, a gęstość zaludnienia pozostaje niższa od średniej wojewódzkiej. Strukturę osadniczą tworzy kilkadziesiąt miejscowości wiejskich skupionych w 20 sołectwach. Charakterystyczną cechą gminy jest rozproszone osadnictwo oraz niewielka liczba większych miejscowości pełniących funkcje usługowe dla otaczających terenów.

Dąbrowa Biskupia posiada wyraźnie rolniczy charakter. Użytki rolne zajmują ponad dwie trzecie powierzchni gminy, a dominującą kategorię stanowią grunty orne. Korzystne warunki glebowe oraz wieloletnie tradycje rolnicze sprawiają, że produkcja rolna pozostaje podstawową funkcją gospodarczą obszaru. Znaczący udział mają również tereny leśne, koncentrujące się głównie w zachodniej części gminy.

Istotnym elementem środowiska przyrodniczego są kompleksy leśne tworzące część Lasów Balczewskich. Obszary te wyróżniają się wysokimi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi, a ich znaczenie potwierdzają różne formy ochrony przyrody, w tym rezerwaty przyrody oraz obszary chronionego krajobrazu. Dzięki temu zachodnia część gminy pełni ważną funkcję przyrodniczą nie tylko w skali lokalnej, ale również ponadlokalnej.

Układ komunikacyjny gminy zapewnia powiązania przede wszystkim z Inowrocławiem, który stanowi główny ośrodek administracyjny, usługowy i gospodarczy dla mieszkańców. Znaczna część codziennych potrzeb związanych z edukacją ponadpodstawową, ochroną zdrowia, administracją czy handlem specjalistycznym realizowana jest właśnie w tym mieście.

Pomimo dominacji funkcji rolniczej gmina dysponuje potencjałem rozwojowym wynikającym z walorów środowiska przyrodniczego, dostępności terenów inwestycyjnych oraz korzystnego położenia względem ośrodków miejskich regionu. Jednocześnie jednym z głównych wyzwań pozostają procesy demograficzne oraz rozproszona sieć osadnicza, wpływające na koszty utrzymania infrastruktury technicznej i społecznej.

Tak ukształtowane uwarunkowania przestrzenne, przyrodnicze i społeczno-gospodarcze determinują kierunki rozwoju gminy oraz sposób prowadzenia polityki przestrzennej.

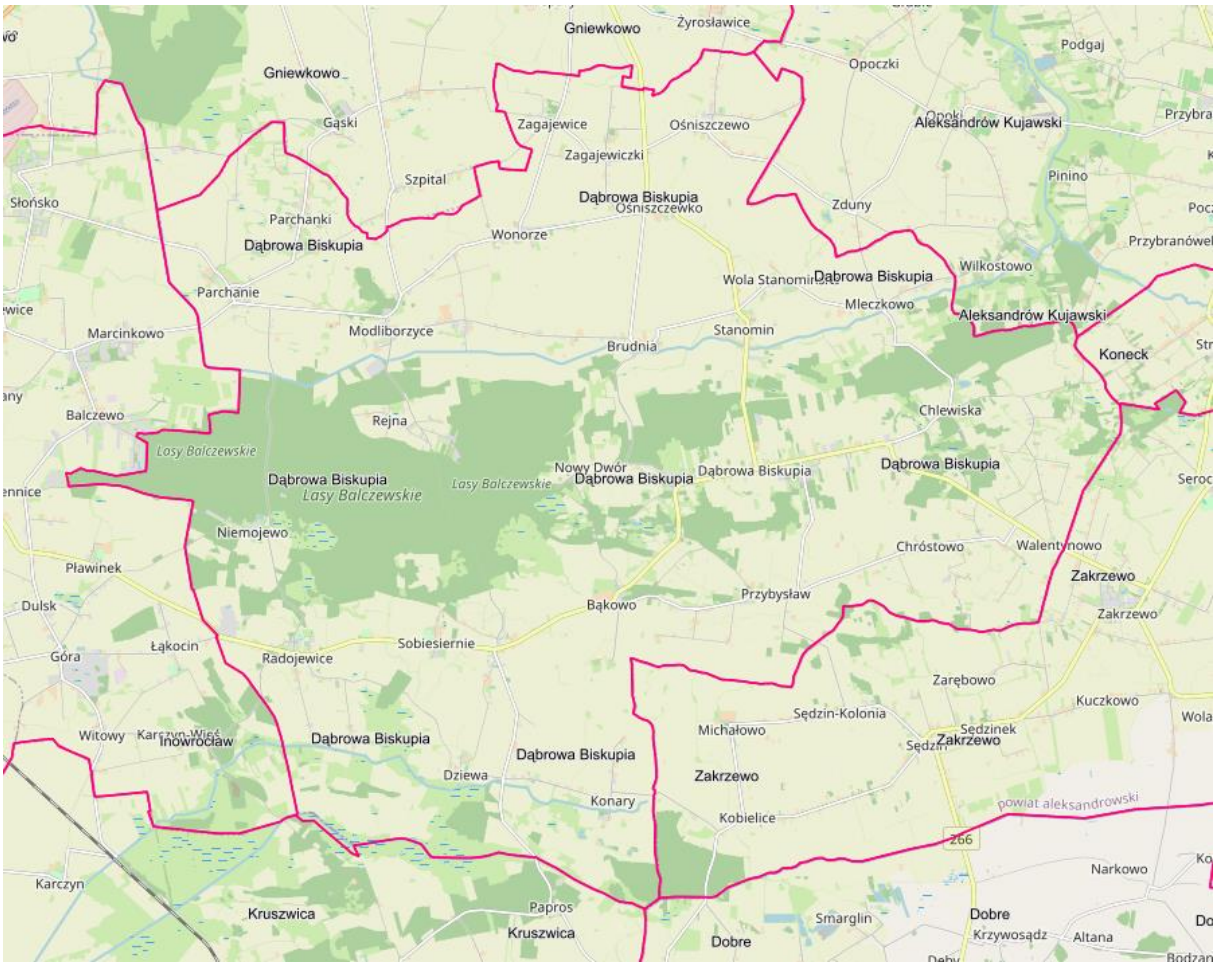

Rys. 1 Położenie i granice administracyjne gminy Dąbrowa Biskupia
Źródło: opracowanie własne

Obszary o wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej

Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy Dąbrowa Biskupia ukształtowała się w wyniku wieloletniego rozwoju osadnictwa wiejskiego oraz dominującej funkcji rolniczej. Sieć osadnicza gminy tworzy układ kilkunastu miejscowości o zróżnicowanej wielkości i znaczeniu, powiązanych siecią dróg lokalnych oraz ponadlokalnych. Najważniejszym ośrodkiem administracyjnym, usługowym i społecznym jest miejscowość Dąbrowa Biskupia, stanowiąca siedzibę władz gminy oraz centrum obsługi mieszkańców.

Do obszarów o najbardziej wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej należy zaliczyć tereny zabudowy zlokalizowane w Dąbrowie Biskupiej oraz w większych wsiach, takich jak Ośniszczewo, Parchanie, Chróstowo, Konary, Pieranie, Wonorze czy Radojewice. W miejscowościach tych koncentrują się funkcje mieszkaniowe, usługowe, społeczne i gospodarcze, a istniejąca zabudowa tworzy czytelne układy przestrzenne związane z przebiegiem głównych dróg oraz historycznym rozwojem osadnictwa.

Charakterystyczną cechą zagospodarowania przestrzennego gminy jest wyraźna dominacja zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej, związanej z rolniczym charakterem obszaru. Tereny zabudowane występują głównie w postaci zwartych lub częściowo zwartych jednostek osadniczych otoczonych gruntami rolnymi. W strukturze funkcjonalnej znaczącą rolę odgrywają również obiekty usług

publicznych, w tym placówki oświatowe, obiekty kultury, obiekty sportowe oraz infrastruktura techniczna służąca obsłudze mieszkańców.

Istotnym elementem struktury przestrzennej są także tereny działalności gospodarczej i produkcyjnej związane przede wszystkim z przetwórstwem rolno-spożywczym, obsługą rolnictwa oraz lokalną przedsiębiorczością. Koncentrują się one głównie w obrębie istniejących jednostek osadniczych oraz wzdłuż ważniejszych ciągów komunikacyjnych. Rozwój tych funkcji następuje z poszanowaniem dominującego rolniczego charakteru gminy.

Na kształt struktury funkcjonalno-przestrzennej wpływają również rozległe kompleksy gruntów rolnych o wysokiej przydatności produkcyjnej. Występowanie znacznych powierzchni gleb wysokich klas bonitacyjnych ogranicza rozpraszanie zabudowy oraz sprzyja koncentracji procesów inwestycyjnych w granicach istniejących miejscowości. Dzięki temu zachowany został czytelny układ przestrzenny, w którym obszary zabudowane są wyraźnie oddzielone od terenów użytkowanych rolniczo.

Ważnym elementem przestrzeni gminy są również kompleksy leśne, w szczególności Lasy Balczewskie położone w centralnej części gminy. Obszary te pełnią funkcje przyrodnicze, krajobrazowe i rekreacyjne, stanowiąc jednocześnie naturalną barierę ograniczającą rozwój zabudowy. W rezultacie wykształcił się układ przestrzenny oparty na współistnieniu terenów osadniczych, rolniczych i przyrodniczych.

Analiza istniejącego zagospodarowania wskazuje, że obszary o wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej koncentrują się przede wszystkim w granicach istniejących miejscowości oraz ich bezpośrednim sąsiedztwie. Są to tereny wyposażone w podstawową infrastrukturę techniczną i komunikacyjną, charakteryzujące się ciągłością zagospodarowania oraz występowaniem funkcji mieszkaniowych i usługowych. Obszary te stanowią naturalne miejsca dalszego rozwoju osadnictwa i lokalizacji nowych inwestycji, zgodnie z zasadą racjonalnego gospodarowania przestrzenią oraz ograniczania rozpraszania zabudowy.

Geologia i ukształtowanie terenu

Obszar gminy Dąbrowa Biskupia położony jest w obrębie mezoregionu Równiny Inowrocławskiej, stanowiącego część makroregionu Pojezierza Wielkopolskiego. Współczesna budowa geologiczna oraz rzeźba terenu są rezultatem procesów związanych z działalnością lądolodu skandynawskiego podczas ostatniego zlodowacenia. Decydujący wpływ na ukształtowanie powierzchni miały procesy glacjalne, wodnolodowcowe oraz eoliczne, które doprowadziły do powstania charakterystycznego krajobrazu młodoglacjalnego.

Pod względem geologicznym obszar gminy budują przede wszystkim utwory czwartorzędowe o znacznej miąższości. Dominującym elementem są gliny zwałowe moreny dennej, zajmujące znaczną część północnych i południowych terenów gminy. Utwory te stanowią podłoże dla wykształcenia gleb o wysokiej przydatności rolniczej, zaliczanych do najcenniejszych w regionie. W ich obrębie rozwinęły się głównie czarne ziemie kujawskie oraz gleby brunatne, które stanowią podstawę intensywnego użytkowania rolniczego i są jednym z najważniejszych zasobów środowiska przyrodniczego gminy.

W środkowej części gminy występuje pas utworów wodnolodowcowych zbudowanych głównie z piasków i żwirów. Osady te zostały zdeponowane przez wody roztopowe odpływające z czoła lądolodu i charakteryzują się większą przepuszczalnością oraz słabszymi warunkami dla rozwoju rolnictwa niż obszary zbudowane z glin zwałowych. Na terenach tych wykształciły się gleby o niższej przydatności rolniczej, co sprzyja występowaniu kompleksów leśnych oraz terenów przeznaczanych do zalesień.

Lokalnie, szczególnie w rejonie Radojewic, występują eluwia glin zwałowych powstałe w wyniku procesów wietrzenia i wymywania składników mineralnych. Utwory te cechują się mniejszą żyznością oraz słabszymi właściwościami produkcyjnymi niż gleby rozwinięte bezpośrednio na glinach morenowych.

Rzeźba terenu gminy ma charakter równinny i słabo urozmaicony. Większość obszaru położona jest na wysokości od około 80 do 100 m n.p.m., a różnice wysokości względnych są niewielkie. Pomimo ogólnie równinnego charakteru terenu występują lokalne formy geomorfologiczne zwiększające różnorodność krajobrazu. Należą do nich przede wszystkim zagłębienia bezodpływowe oraz obniżenia pochodzenia wytopiskowego powstałe po wytopieniu brył martwego lodu. W wielu przypadkach są one wypełnione osadami organicznymi, takimi jak torfy i namuły, a część z nich pełni funkcję naturalnych obszarów retencji wód opadowych.

Najbardziej zróżnicowany morfologicznie fragment gminy związany jest z kompleksem Lasów Balczewskich zajmującym centralną część jej obszaru. Występują tam liczne wydmy śródlądowe powstałe w wyniku działalności procesów eolicznych zachodzących po ustąpieniu lądolodu. Pomiędzy wydmami znajdują się obniżenia terenu oraz lokalne zagłębienia podmokłe, zwiększające różnorodność siedlisk przyrodniczych. Wysokości względne osiągają tutaj miejscami od 10 do 20 m, co stanowi największe zróżnicowanie rzeźby terenu w granicach gminy.

Najniżej położone obszary związane są z przebiegiem Kanału Parchańskiego oraz lokalnych obniżeń dolinnych, gdzie wysokości terenu spadają miejscami do około 75 m n.p.m. Obszary te odgrywają istotną rolę w kształtowaniu stosunków wodnych oraz funkcjonowaniu lokalnych systemów przyrodniczych.

Na terenie gminy występują również udokumentowane złoża surowców mineralnych związane głównie z osadami piaszczysto-żwirowymi. Najważniejsze z nich zlokalizowane są w rejonie Dąbrowy Biskupiej, Konar oraz Mleczkowa. Ponadto część obszaru gminy znajduje się w zasięgu prognostycznego złoża węgla brunatnego „Podgórze–Bąkowa", którego eksploatacja nie jest obecnie prowadzona.

Z punktu widzenia prognozy oddziaływania na środowisko szczególnie wrażliwe na potencjalne przekształcenia są obszary występowania gleb wykształconych na glinach zwałowych oraz tereny wydm śródlądowych i piasków wodnolodowcowych w obrębie Lasów Balczewskich. Obszary te charakteryzują się odmiennymi warunkami geologicznymi, glebowymi i wodnymi, dlatego przy lokalizacji nowej zabudowy oraz infrastruktury technicznej konieczne jest ograniczanie przekształceń rzeźby terenu, zachowanie powierzchni biologicznie czynnej oraz ochrona walorów krajobrazowych.

Podsumowując, budowa geologiczna i ukształtowanie terenu gminy Dąbrowa Biskupia są typowe dla obszarów młodoglacjalnych Kujaw. Dominacja glin morenowych sprzyja występowaniu bardzo dobrych gleb rolniczych, natomiast obecność osadów wodnolodowcowych, wydm śródlądowych, zagłębień wytopiskowych oraz kompleksów leśnych wpływa na zwiększenie różnorodności krajobrazowej i przyrodniczej obszaru. Uwarunkowania geologiczne nie stanowią istotnej bariery dla rozwoju osadnictwa i działalności gospodarczej, wymagają jednak uwzględnienia w procesach planistycznych związanych z ochroną powierzchni ziemi, zasobów wodnych oraz walorów przyrodniczych gminy.

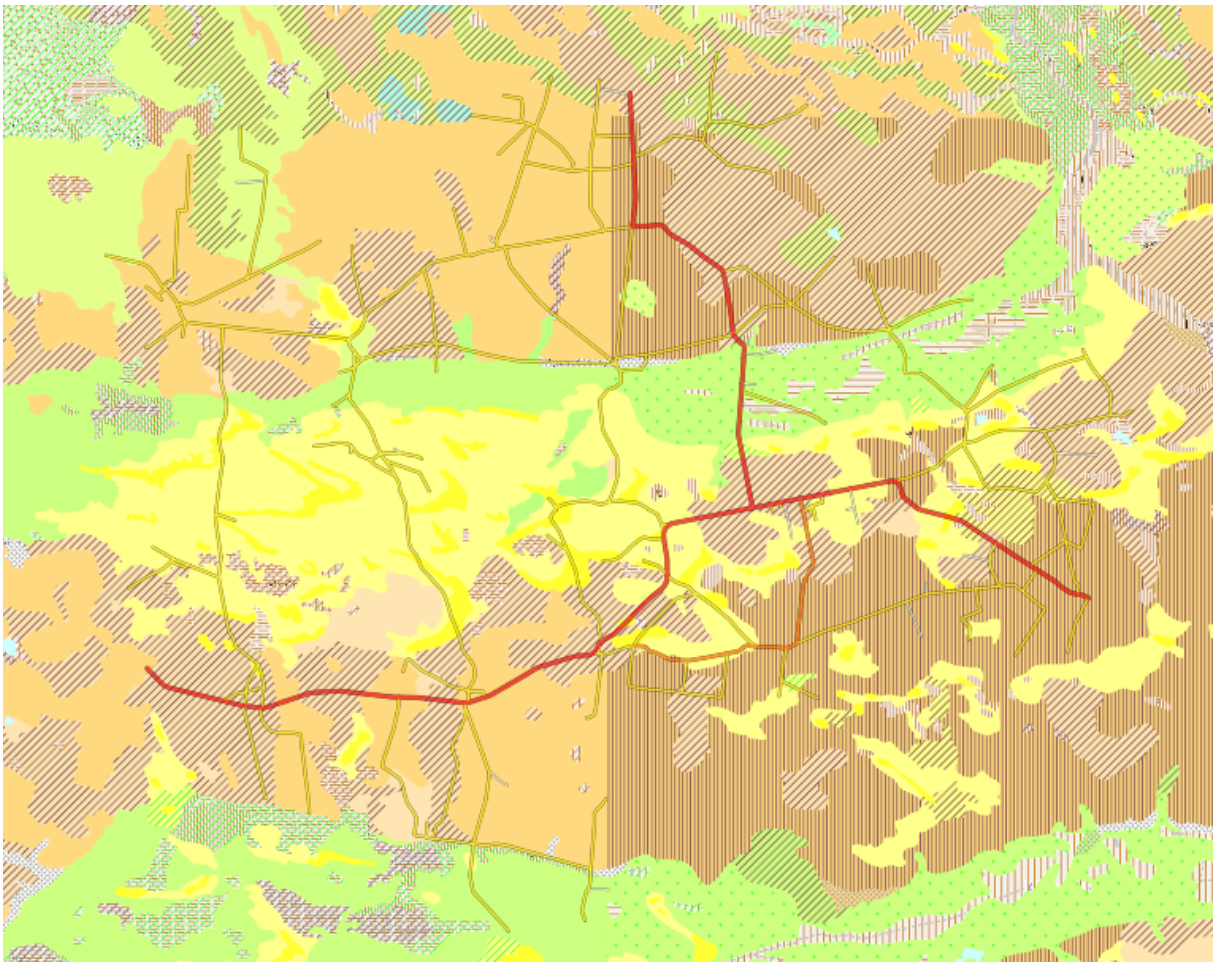

Rys. 2 Fragment mapy geologicznej dla gminy i okolic

Gleby i lasy

Gleby należą do najcenniejszych zasobów środowiska przyrodniczego gminy Dąbrowa Biskupia. Na terenie gminy dominują użytki rolne, co wynika z występowania korzystnych warunków glebowych oraz wielowiekowych tradycji rolniczego użytkowania przestrzeni. Szczególnie wysoką wartością produkcyjną odznaczają się gleby występujące w północnej oraz południowo-wschodniej części gminy, gdzie koncentrują się grunty o wysokiej przydatności rolniczej.

W strukturze pokrywy glebowej znaczący udział posiadają czarne ziemie oraz gleby brunatne, zaliczane do najlepszych kompleksów przydatności rolniczej. Na terenach związanych z występowaniem utworów piaszczystych spotykane są gleby słabsze, które częściej sąsiadują z terenami leśnymi lub obszarami przewidzianymi do zalesień. Wysoka jakość znacznej części gleb stanowi istotne uwarunkowanie środowiskowe i przestrzenne, wymagające uwzględnienia w procesach planistycznych.

Z punktu widzenia ochrony środowiska szczególne znaczenie ma ograniczanie przeznaczania gruntów o wysokiej wartości bonitacyjnej na cele nierolnicze. Trwałe wyłączenie gleb z użytkowania rolniczego powoduje nieodwracalne przekształcenia powierzchni ziemi oraz prowadzi do zmniejszenia zasobów rolniczej przestrzeni produkcyjnej. W prognozowaniu oddziaływań środowiskowych należy uwzględniać możliwość lokalnych zmian w strukturze użytkowania gruntów związanych z rozwojem zabudowy, infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Potencjalne oddziaływania na gleby mogą obejmować przede wszystkim zajmowanie powierzchni biologicznie czynnej, uszczelnianie podłoża, przekształcenia rzeźby terenu oraz zmiany stosunków wodnych. Skala tych oddziaływań zależeć będzie od zakresu i lokalizacji przyszłego zagospodarowania. W przypadku koncentracji nowej zabudowy w obrębie istniejących struktur osadniczych wpływ na gleby będzie znacznie mniejszy niż w przypadku rozwoju rozproszonego.

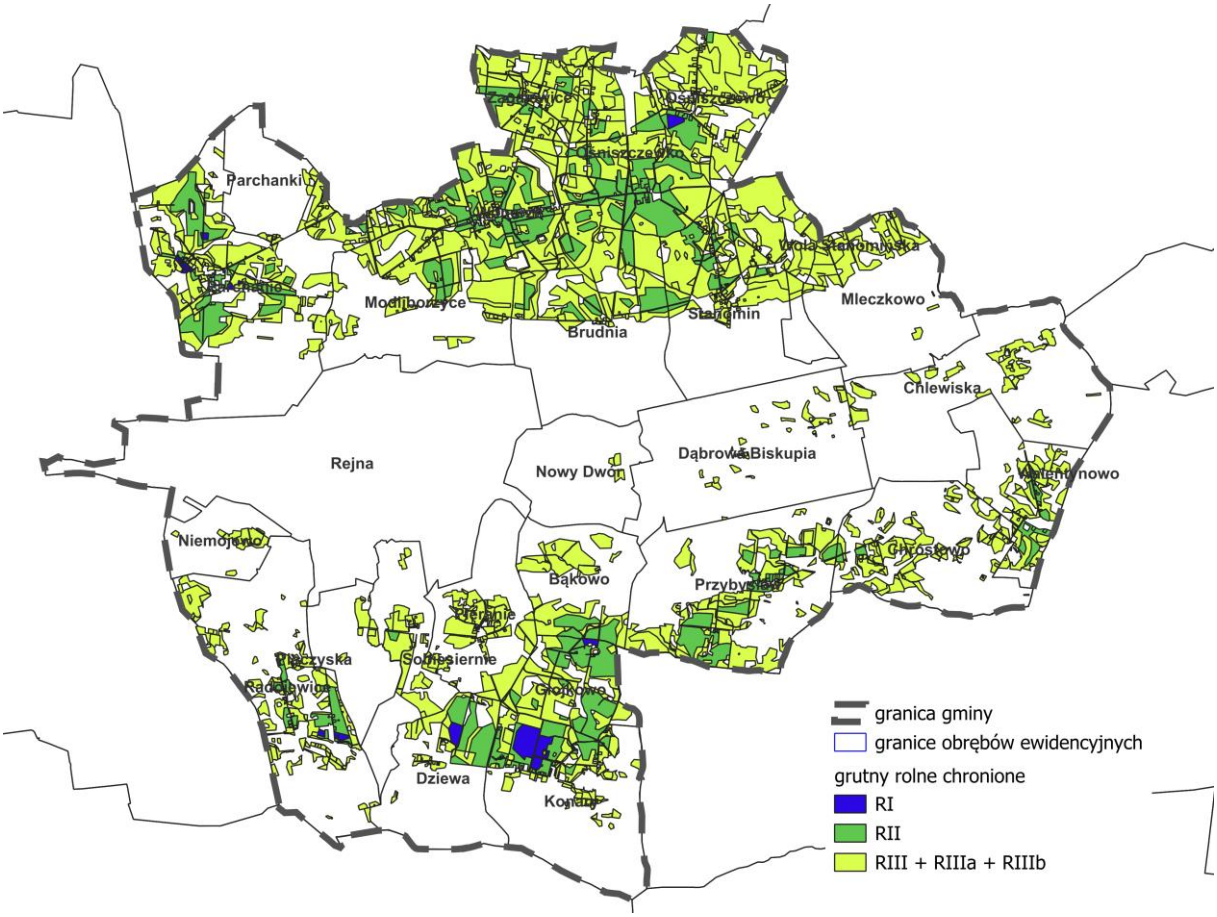

Rys. 3 Klasy bonitacyjne gruntów chronionych na terenie gminy.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ewidencyjnych.

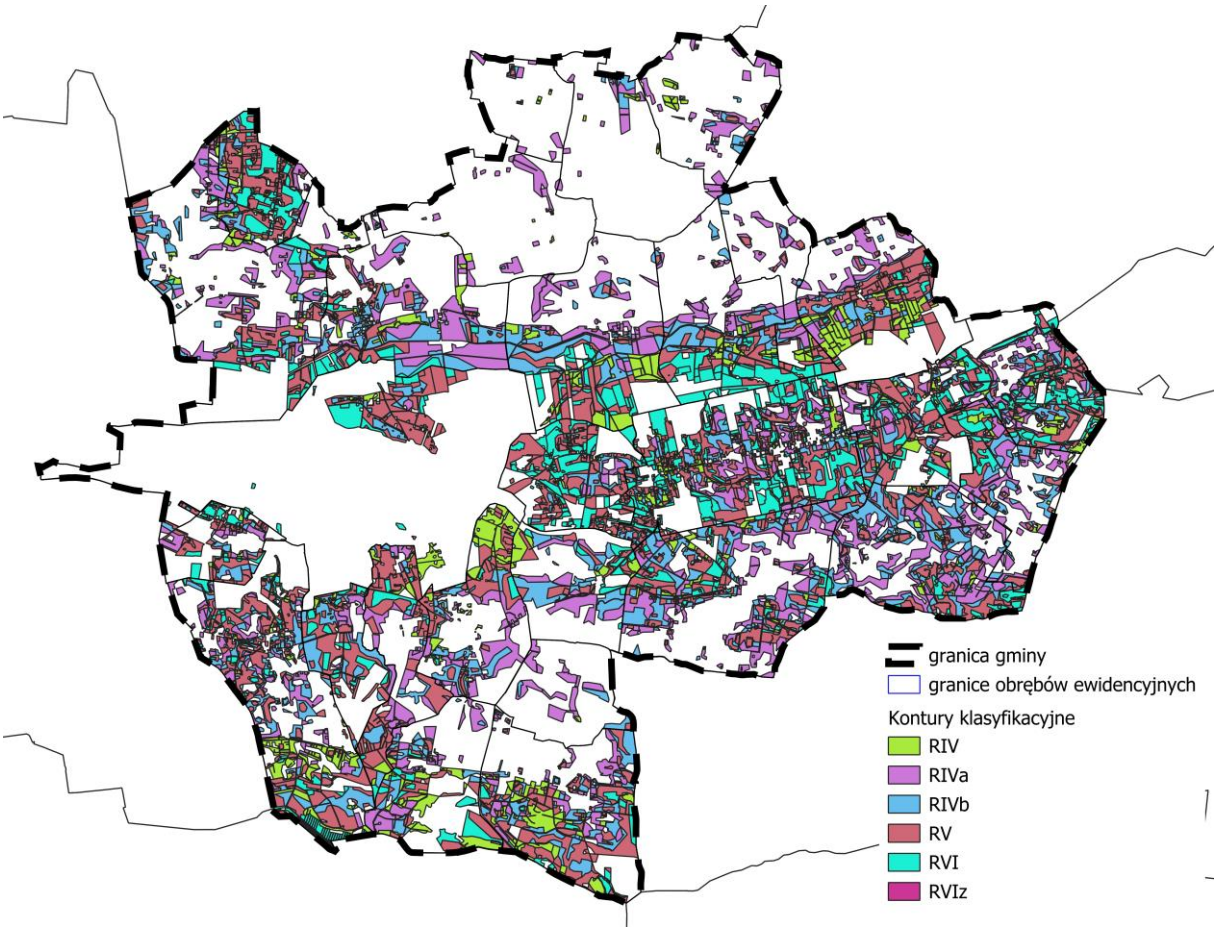

Rys. 4 Klasy bonitacyjne gruntów IV-V na terenie gminy.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ewidencyjnych

Lasy stanowią jeden z najważniejszych elementów systemu przyrodniczego gminy. Największe kompleksy leśne występują w części centralnej i zachodniej, gdzie tworzą rozległe obszary o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Szczególne znaczenie posiada kompleks Lasów Balczewskich, który wraz z obszarami chronionymi pełni funkcję regionalnego węzła ekologicznego.

Obszary leśne odgrywają istotną rolę w zachowaniu różnorodności biologicznej, ochronie siedlisk roślin i zwierząt, regulacji stosunków wodnych oraz kształtowaniu lokalnych warunków klimatycznych. Lasy ograniczają procesy erozyjne, zwiększają retencję wód opadowych oraz wpływają na poprawę jakości powietrza poprzez pochłanianie zanieczyszczeń i dwutlenku węgla.

Istotnym kierunkiem działań przestrzennych jest zwiększanie zwartości istniejących kompleksów leśnych poprzez realizację nowych zalesień. Dotyczy to przede wszystkim centralnej części gminy, gdzie przewidywane jest wzmacnianie funkcji środowiskowej terenów leśnych i ekologicznych.

Realizacja ustaleń planu ogólnego może powodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływania na lasy. Do potencjalnych oddziaływań negatywnych należy zaliczyć fragmentację siedlisk, zwiększenie presji antropogenicznej oraz możliwość lokalnego ograniczenia powierzchni biologicznie czynnej. Z drugiej strony koncentracja rozwoju przestrzennego poza najcenniejszymi kompleksami leśnymi oraz utrzymanie terenów przeznaczonych do zalesień mogą przyczynić się do wzmacniania ciągłości systemu przyrodniczego oraz poprawy warunków funkcjonowania ekosystemów leśnych.

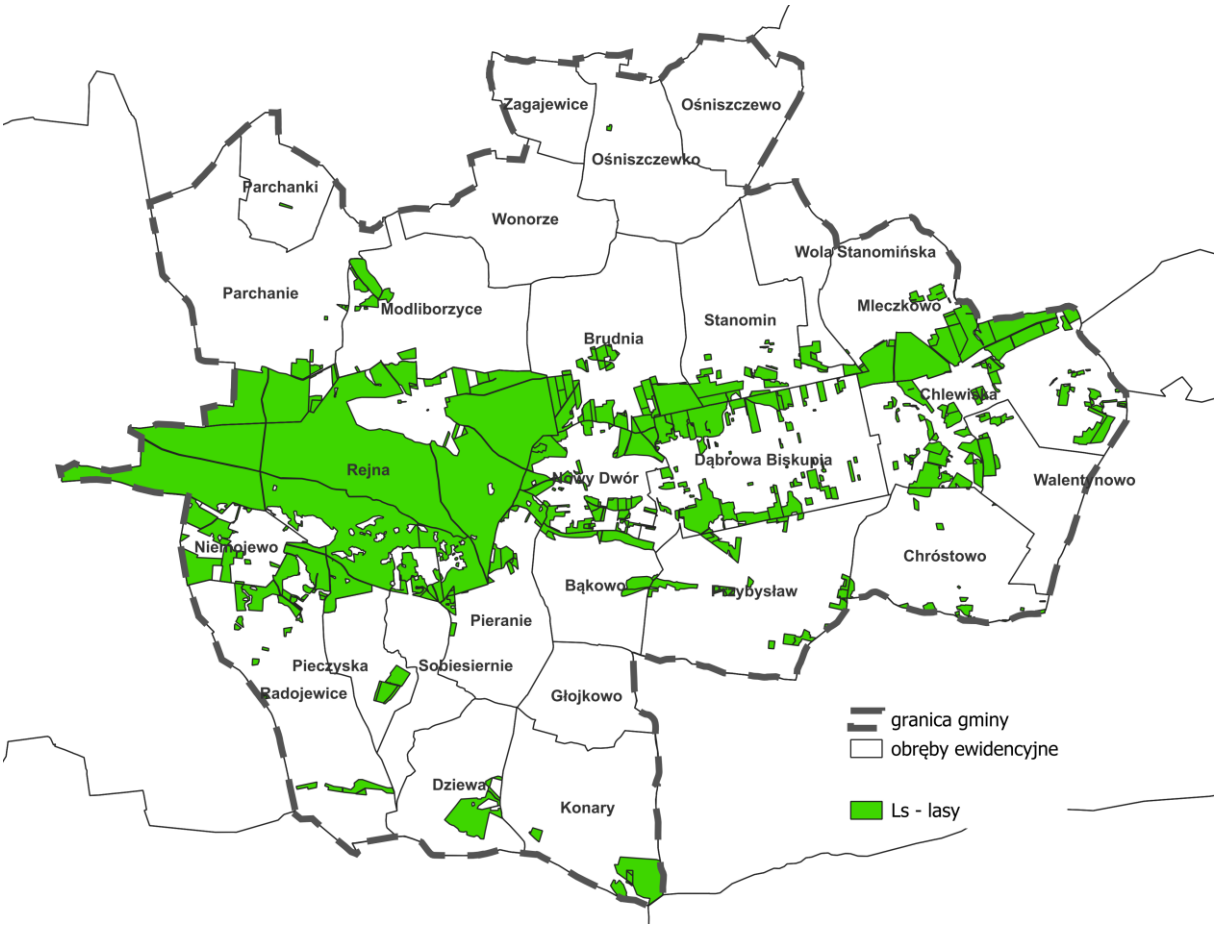

Rys. 5 Rozmieszczenie terenów leśnych na obszarze gminy Dąbrowa Biskupia.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ewidencyjnych

Gleby wysokich klas bonitacyjnych oraz kompleksy leśne należą do elementów środowiska szczególnie wrażliwych na zmiany sposobu zagospodarowania przestrzeni. Ich ochrona ma istotne znaczenie dla zachowania równowagi przyrodniczej, utrzymania potencjału produkcyjnego gminy oraz ochrony różnorodności biologicznej. Z tego względu działania związane z rozwojem zabudowy i infrastruktury powinny być prowadzone w sposób minimalizujący zajmowanie cennych gruntów rolnych oraz ograniczający ingerencję w istniejące kompleksy leśne i powiązania ekologiczne.

Surowce mineralne

Zasoby surowców mineralnych stanowią jeden z elementów środowiska przyrodniczego gminy Dąbrowa Biskupia. Występowanie kopalin ma znaczenie zarówno gospodarcze, jak i przestrzenne, ponieważ ich eksploatacja prowadzi do trwałych przekształceń powierzchni terenu oraz zmian w lokalnych warunkach środowiskowych. Z punktu widzenia prognozy oddziaływania na środowisko istotne jest rozpoznanie lokalizacji udokumentowanych złóż oraz ocena potencjalnych skutków ich ewentualnego zagospodarowania.

Ponadto na obszarze gminy stwierdzono występowanie prognostycznych zasobów węgla brunatnego w obrębie złoża „Podgórze–Bąkowa”. Złoże to częściowo położone jest w granicach gminy Dąbrowa Biskupia, a częściowo na terenie gminy Gniewkowo. Węgiel brunatny zalega na znacznej głębokości,

przy miąższości od około 2,9 m do 14 m, jednak brak szczegółowych danych lokalizacyjnych uniemożliwia dokładne określenie jego zasięgu przestrzennego.

W dokumentach planistycznych wskazywano możliwość prowadzenia eksploatacji kopalin na wybranych terenach gminy. Dotychczas zidentyfikowano dwa obszary potencjalnej eksploatacji – na południe od miejscowości Konary, gdzie w przeszłości prowadzono wydobycie kruszywa naturalnego, oraz na północ od miejscowości Dąbrowa Biskupia. Są to obszary o niewielkiej powierzchni i lokalnym znaczeniu gospodarczym.

Eksploatacja surowców mineralnych należy do przedsięwzięć mogących powodować istotne oddziaływania na środowisko. Do najważniejszych potencjalnych skutków zalicza się przekształcenia rzeźby terenu, trwałe zmiany powierzchni ziemi, czasowe pogorszenie warunków krajobrazowych, emisję pyłu oraz zwiększenie natężenia ruchu pojazdów obsługujących wydobycie. Oddziaływania te mają jednak charakter lokalny i są ograniczone do terenów bezpośrednio związanych z działalnością górniczą.

Po zakończeniu eksploatacji niezbędne jest prowadzenie działań rekultywacyjnych, których celem jest przywrócenie wartości użytkowych i przyrodniczych terenu. W zależności od lokalnych uwarunkowań możliwe jest wykorzystanie wyrobisk w kierunku rolnym, leśnym, wodnym lub przyrodniczym. Odpowiednio przeprowadzona rekultywacja pozwala ograniczyć długoterminowe skutki eksploatacji i przywrócić tereny do ponownego zagospodarowania.

Z punktu widzenia realizacji ustaleń planu ogólnego przewiduje się, że oddziaływania związane z eksploatacją surowców mineralnych będą miały charakter punktowy i lokalny. Nie przewiduje się wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań w skali całej gminy, jednak wszelkie działania związane z wydobyciem kopalin powinny uwzględniać konieczność ochrony gleb wysokich klas bonitacyjnych, ograniczania ingerencji w obszary cenne przyrodniczo oraz prowadzenia rekultywacji terenów poeksploatacyjnych.

Nazwa złoża	Kod kopaliny	Stan zagospodarowania	Lokalizacja	Użytkownik / przedsiębiorca	Okres eksploatacji
Dąbrowa Biskupia	KN	Złoże zagospodarowane	Dąbrowa Biskupia	INTERDAN Sp. z o.o. Sp.k.	2015–2025
Konary	KN	Złoże rozpoznane szczegółowo	Konary	–	–
Konary I	KN	Złoże skreślone z bilansu zasobów	Konary (dz. nr 145/1 i 184)	–	2001–2011
Mleczkowo MR	KN	Złoże zagospodarowane	Mleczkowo (dz. nr 157)	Michał Rybacki Firma Handlowo-Usługowa	2023–2025
Podgórze–Bąkowa	WB	Złoże o zasobach prognostycznych	gminy Dąbrowa Biskupia i Gniewkowo	–	–

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego, system MIDAS (stan na 2025 r.)

Objaśnienia:
KN – kruszywa naturalne,
WB – węgiel brunatny.

Na terenie gminy Dąbrowa Biskupia występują przede wszystkim złoża kruszyw naturalnych związane z osadami piaszczysto-żwirowymi. Aktualnie eksploatowane są złoża „Dąbrowa Biskupia" oraz „Mleczkowo MR". Ponadto udokumentowano złoże „Konary", a także prognostyczne zasoby węgla brunatnego „Podgórze–Bąkowa", których eksploatacja nie jest obecnie prowadzona. Potencjalne oddziaływania związane z wydobyciem kopalin mają charakter lokalny i obejmują przede wszystkim przekształcenia powierzchni ziemi, zmiany krajobrazu oraz okresowy wzrost emisji hałasu i pyłu.

Rys. 6 Tereny i obszary górnicze „Dąbrowa Biskupia" oraz „Mleczkowo MR" na tle ortofotomapy.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MIDAS

Rys.7 Lokalizacja udokumentowanego złoża kruszywa naturalnego „Dąbrowa Biskupia" i „Mleczkowo MR" na tle ortofotomapy.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Instytutu Geologicznego.

Rys. 8 Lokalizacja udokumentowanego złoża kruszywa naturalnego „Konary" na tle ortofotomapy.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Instytutu Geologicznego

Wody powierzchniowe i podziemne

Warunki wodne gminy Dąbrowa Biskupia związane są z położeniem na dziale wodnym I rzędu rozdzielającym dorzecza Wisły i Odry. Większa, środkowa i północna część gminy należy do dorzecza Wisły i odwadniana jest przez Kanał Parchański, który następnie odprowadza wody do rzeki Tążyny będącej dopływem Wisły. Do najważniejszych cieków związanych z tym systemem należą m.in. Dopływ z Zagajewiczek, Dopływ z Ośniszczewa, Dopływ z Nowego Dworu, Dopływ z Dąbrowy Biskupiej, Dopływ spod Chlewisk oraz Dopływ z Walentynowa.

Południowa część gminy należy do dorzecza Odry i odwadniana jest za pośrednictwem Kanału Bachorze Małe, Kanału Bachorze oraz Dopływu z Konar. Cieki te odgrywają istotną rolę w regulacji stosunków wodnych na terenach użytkowanych rolniczo.

Charakterystyczną cechą gminy jest brak naturalnych jezior. W krajobrazie dominują natomiast liczne obniżenia terenowe, zagłębienia bezodpływowe oraz tereny podmokłe, które stanowią miejsca okresowej retencji wód opadowych. Znaczna część obszaru objęta jest systemami melioracyjnymi regulującymi stosunki wodne na gruntach rolnych.

Zgodnie z obowiązującym podziałem gospodarowania wodami obszar gminy położony jest w zasięgu Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP) obejmujących przede wszystkim zlewnie Kanału Parchańskiego, Tążyny oraz systemu cieków związanych z Kanałem Bachorze. Stan ekologiczny tych wód pozostaje pod wpływem działalności rolniczej prowadzonej na terenie gminy, a głównymi zagrożeniami są spływy biogenów oraz substancji pochodzących z użytkowania rolniczego. W dalszych etapach prac planistycznych wskazane jest uwzględnienie aktualnych danych monitoringowych oraz celów środowiskowych określonych dla poszczególnych JCWP.

Wody podziemne stanowią podstawowe źródło zaopatrzenia mieszkańców gminy w wodę przeznaczoną do spożycia oraz na potrzeby gospodarcze. Obszar gminy położony jest w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 144 „Dolina Kopalna Wielkopolska", natomiast jego skrajnie północno-zachodnia część znajduje się w zasięgu GZWP nr 143 „Subzbiornik Inowrocław–Gniezno". Zbiorniki te posiadają istotne znaczenie dla zaopatrzenia regionu w wodę oraz podlegają szczególnej ochronie.

Zgodnie z podziałem Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie teren gminy znajduje się w obrębie Jednolitych Części Wód Podziemnych (JCWPd). Wody podziemne charakteryzują się na ogół dobrym stopniem izolacji od powierzchni terenu dzięki występowaniu utworów słaboprzepuszczalnych, głównie glin zwałowych. Miąższość warstw izolacyjnych wynosi najczęściej ponad 10 m, a lokalnie przekracza 40 m, co ogranicza podatność poziomów wodonośnych na zanieczyszczenia.

Warunki występowania pierwszego poziomu wód gruntowych są zróżnicowane. Na terenach wysoczyznowych zwierciadło wód gruntowych występuje najczęściej na głębokości większej niż 1 m p.p.t., a lokalnie nawet poniżej 4,5 m p.p.t. W zagłębieniach bezodpływowych oraz obniżeniach terenowych poziom wód gruntowych zalega znacznie płycej i wykazuje duże wahania uzależnione od warunków atmosferycznych, zwłaszcza wysokości opadów i wielkości roztopów. Obszary te pełnią istotne funkcje retencyjne i przyrodnicze.

Warunki hydrogeologiczne gminy uznawane są za korzystne. Pierwszy poziom wodonośny charakteryzuje się średnim i dobrym stopniem izolacji od powierzchni terenu, a stopień zagrożenia wód podziemnych w warunkach naturalnych oceniany jest jako niewielki. Oznacza to stosunkowo wysoką odporność zasobów wód podziemnych na zanieczyszczenia pochodzące z powierzchni terenu.

Realizacja ustaleń Planu Ogólnego Gminy Dąbrowa Biskupia może powodować lokalne oddziaływania związane ze zwiększeniem powierzchni uszczelnionych, zmianami warunków infiltracji wód opadowych oraz wzrostem ilości ścieków bytowych. Nie przewiduje się jednak wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań na stan wód powierzchniowych i podziemnych, w tym JCWP i JCWPd, pod warunkiem zachowania obowiązujących zasad gospodarki wodno-ściekowej, ochrony terenów pełniących funkcje retencyjne oraz ograniczania presji na doliny cieków i obszary podmokłe.

Z punktu widzenia ochrony środowiska szczególne znaczenie ma zachowanie ciągłości systemu hydrograficznego, ochrona dolin cieków, utrzymanie zdolności retencyjnych terenów rolnych i leśnych oraz zapewnienie właściwego odprowadzania i oczyszczania ścieków. Działania te będą miały istotne znaczenie dla utrzymania dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz realizacji celów środowiskowych określonych w Planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy Wisły i Odry.

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych

Południowa część gminy znajduje się w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 144 „Dolina Kopalna Wielkopolska". To strategiczny, czwartorzędowy zbiornik o charakterze kopalnej struktury pasmowej. Stanowi on jeden z najważniejszych i najbardziej zasobnych naturalnych rezerwuarów wody pitnej w województwie wielkopolskim. Zbiornik jest związany z głębokimi, kopalnymi formami dolinnymi wypełnionymi utworami czwartorzędu. Ze względu na swoją specyfikę jest niezwykle cenny, ale wymaga również specjalnej ochrony przed zanieczyszczeniami.

Rys. 9 Zasięg Głównych Zbiorników Wód Podziemnych na terenie gminy Dąbrowa Biskupia
Źródło: dane Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego (PIG-PIB), Centralnego Banku Danych Hydrogeologicznych oraz OpenStreetMap

Klimat

Gmina Dąbrowa Biskupia położona jest w obrębie regionu klimatycznego Kujaw, charakteryzującego się jednymi z najniższych sum opadów atmosferycznych w Polsce. Warunki klimatyczne należą do istotnych czynników kształtujących funkcjonowanie środowiska przyrodniczego oraz gospodarkę rolną, która stanowi dominującą funkcję przestrzenną gminy.

Średnia roczna temperatura powietrza wynosi około 8–9°C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec, dla którego średnia temperatura przekracza 18°C, natomiast najchłodniejszym styczeń ze średnią temperaturą około -3°C. Roczne sumy opadów atmosferycznych wynoszą przeciętnie od 500 do 550 mm i należą do najniższych w kraju. Ponad połowa opadów przypada na półrocze letnie, jednak ich rozkład w czasie jest nierównomierny, co sprzyja występowaniu okresowych niedoborów wody w środowisku.

Okres wegetacyjny trwa przeciętnie od 210 do 220 dni, co stwarza korzystne warunki dla produkcji rolnej. Jednocześnie niewielka ilość opadów oraz wysokie parowanie w okresie letnim powodują zwiększoną podatność gleb i upraw na zjawisko suszy rolniczej. Problem ten ma szczególne znaczenie na terenach użytkowanych rolniczo, które zajmują ponad 70% powierzchni gminy.

Na obszarze gminy występują lokalne zróżnicowania warunków klimatycznych związane z rzeźbą terenu, pokryciem terenu oraz warunkami wodnymi. Kompleksy leśne Lasów Balczewskich wpływają na ograniczenie amplitud temperatury, zwiększenie wilgotności powietrza oraz osłabienie siły wiatru. Z kolei w obniżeniach terenowych i dolinach cieków częściej obserwowane są mgły, zastoiska chłodnego powietrza oraz podwyższona wilgotność.

W ostatnich latach obserwowane są skutki zmian klimatu przejawiające się wzrostem średnich temperatur powietrza, wydłużaniem okresów bezopadowych oraz zwiększoną częstotliwością występowania zjawisk ekstremalnych. Coraz częściej notowane są fale upałów, susze hydrologiczne i rolnicze, a także krótkotrwałe, lecz intensywne opady deszczu powodujące lokalne podtopienia i zwiększony spływ powierzchniowy.

Realizacja ustaleń Planu Ogólnego Gminy Dąbrowa Biskupia nie będzie powodowała istotnych zmian klimatu w skali lokalnej ani regionalnej. Potencjalne oddziaływania mogą dotyczyć wyłącznie warunków mikroklimatycznych w obrębie terenów przeznaczonych pod nową zabudowę i będą związane głównie ze wzrostem powierzchni uszczelnionych, ograniczeniem powierzchni biologicznie czynnej oraz lokalnymi zmianami warunków przewietrzania.

Z punktu widzenia adaptacji do zmian klimatu szczególne znaczenie ma zachowanie terenów zieleni, kompleksów leśnych, dolin cieków oraz obszarów pełniących funkcje retencyjne. Działania te przyczyniają się do ograniczania skutków suszy, poprawy bilansu wodnego, zmniejszania efektu przegrzewania terenów zabudowanych oraz zwiększania odporności środowiska na ekstremalne zjawiska pogodowe.

Zasoby przyrodnicze oraz walory krajobrazowe

Gmina Dąbrowa Biskupia posiada zróżnicowane zasoby przyrodnicze, których najważniejszym elementem są kompleksy leśne skupione głównie w centralnej części gminy. Szczególne znaczenie posiadają Lasy Balczewskie, stanowiące największy zwarty kompleks leśny na obszarze gminy. Powierzchnia lasów i gruntów leśnych wynosi około 3,0 tys. ha, co stanowi blisko 20% powierzchni gminy. Sam kompleks Lasów Balczewskich zajmuje ponad 2 tys. ha powierzchni.

Lasy Balczewskie należą do najcenniejszych przyrodniczo obszarów południowej części województwa kujawsko-pomorskiego. Zdecydowana większość kompleksu znajduje się w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasów Balczewskich, a na jego terenie funkcjonują również rezerwaty przyrody. Obszar ten odgrywa istotną rolę w zachowaniu różnorodności biologicznej oraz stanowi ważny element regionalnego systemu przyrodniczego.

W strukturze użytkowania gruntów dominują tereny rolnicze zajmujące około 72% powierzchni gminy. Krajobraz gminy ma więc przede wszystkim charakter rolniczy, uzupełniony przez kompleksy leśne, zadrzewienia śródpolne oraz doliny cieków wodnych. Taki układ przestrzenny wpływa na zachowanie mozaikowego charakteru środowiska przyrodniczego.

Istotnym elementem zasobów przyrodniczych są również cieki wodne i związane z nimi obniżenia terenowe. Przez teren gminy przebiega dział wodny I rzędu rozdzielający dorzecza Wisły i Odry. Najważniejszym elementem sieci hydrograficznej jest Kanał Parchański wraz z systemem dopływów, a także Kanał Bachorze Małe. Doliny tych cieków pełnią ważne funkcje ekologiczne oraz krajobrazowe.

Walory krajobrazowe gminy wynikają przede wszystkim z kontrastu pomiędzy rozległymi terenami rolniczymi a dużym kompleksem Lasów Balczewskich. W dokumentach planistycznych podkreślono, że zachodnia część gminy wyróżnia się wysokimi walorami przyrodniczymi na tle silnie przekształconego rolniczo obszaru południowej części województwa kujawsko-pomorskiego.

Realizacja ustaleń Planu Ogólnego może powodować lokalne przekształcenia krajobrazu związane z rozwojem zabudowy oraz infrastruktury technicznej. Oddziaływania te będą miały jednak charakter miejscowy i nie powinny prowadzić do istotnego pogorszenia walorów przyrodniczych gminy, pod warunkiem zachowania istniejących terenów leśnych, dolin cieków oraz pozostałych elementów systemu przyrodniczego. Szczególnego znaczenia wymaga ochrona Lasów Balczewskich oraz innych terenów pełniących funkcje ekologiczne i krajobrazowe.

Na terenie gminy Dąbrowa Biskupia funkcjonuje rozbudowany system ochrony przyrody obejmujący rezerwaty przyrody, obszar chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne oraz pomniki przyrody. Łączna powierzchnia terenów objętych ochroną wynosi około 1700 ha, co stanowi ponad 11% powierzchni gminy. W skali powiatu inowrocławskiego jest to udział znaczący, gdyż na terenie gminy znajduje się blisko jedna czwarta wszystkich powierzchni objętych ochroną przyrody występujących w powiecie. Formy ochrony koncentrują się przede wszystkim w obrębie Lasów Balczewskich, które należą do najcenniejszych przyrodniczo obszarów południowej części województwa kujawsko-pomorskiego.

Rezerwaty przyrody

Najwyższą formę ochrony przyrody na terenie gminy stanowią dwa rezerwaty przyrody: „Balczewo” oraz „Rejna”. Rezerwat „Balczewo” został utworzony w 1963 r. na powierzchni 24,40 ha w celu zachowania miejsc lęgowych ptaków wodnych i błotnych, przede wszystkim żurawia. Rezerwat obejmuje podmokłe obniżenie terenu, w którym poziom wód powierzchniowych uzależniony jest od wielkości opadów atmosferycznych. Rezerwat „Rejna” utworzono w 1962 r. na powierzchni 5,78 ha dla ochrony stanowiska wisienki stepowej (Prunus fruticosa), należącej do najrzadszych gatunków krzewów występujących w regionie. Oba rezerwaty położone są w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasów Balczewskich.

Nazwa rezerwatu	Powierzchnia [ha]	Rok utworzenia	Przedmiot ochrony
Balczewo	24,40	1963	Miejsca lęgowe ptaków wodnych i błotnych

Nazwa rezerwatu	Powierzchnia [ha]	Rok utworzenia	Przedmiot ochrony
Rejna	5,78	1962	Stanowisko wisienki stepowej

Tab. 1 Rezerwaty przyrody na terenie gminy Dąbrowa Biskupia.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska.

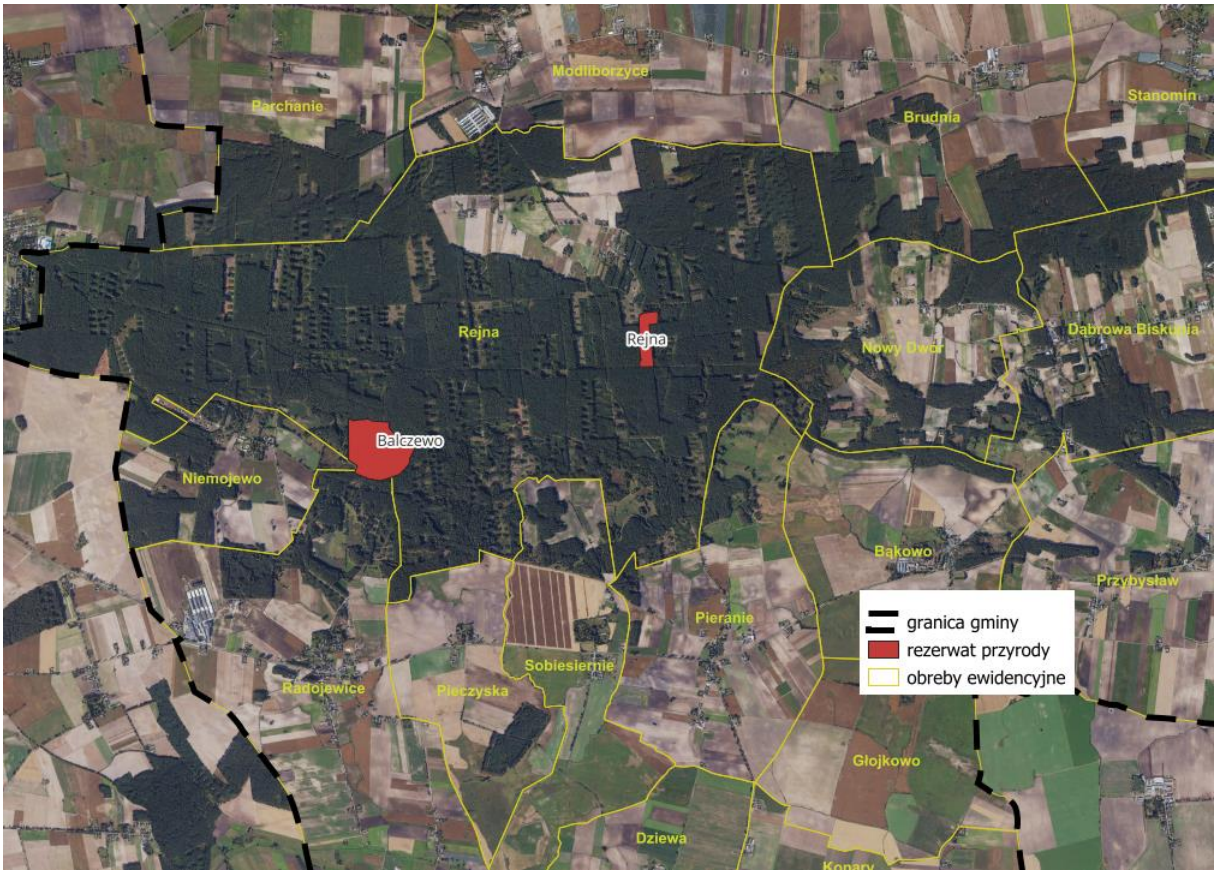

Rys. 10 Położenie rezerwatów przyrody „Balczewo" i „Rejna" na tle granic administracyjnych gminy Dąbrowa Biskupia oraz obrębów ewidencyjnych.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDOT10k, GDOŚ i ortofotomapy.

Obszar Chronionego Krajobrazu Lasów Balczewskich

Największą powierzchniowo formą ochrony przyrody występującą na terenie gminy jest Obszar Chronionego Krajobrazu Lasów Balczewskich. W granicach gminy zajmuje on około 1700 ha, natomiast całkowita powierzchnia obszaru wynosi około 2400 ha. Obejmuje on tereny położone w gminach Dąbrowa Biskupia, Inowrocław i Gniewkowo. Celem ochrony jest zachowanie walorów przyrodniczych, krajobrazowych oraz różnorodności biologicznej związanej z kompleksem Lasów Balczewskich, w tym ochrona pól wydmowych występujących w otoczeniu żyznych gleb Kujaw. Na obszarze obowiązują ograniczenia dotyczące między innymi likwidacji zadrzewień, zmian stosunków wodnych, likwidacji terenów wodno-błotnych oraz realizacji części przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

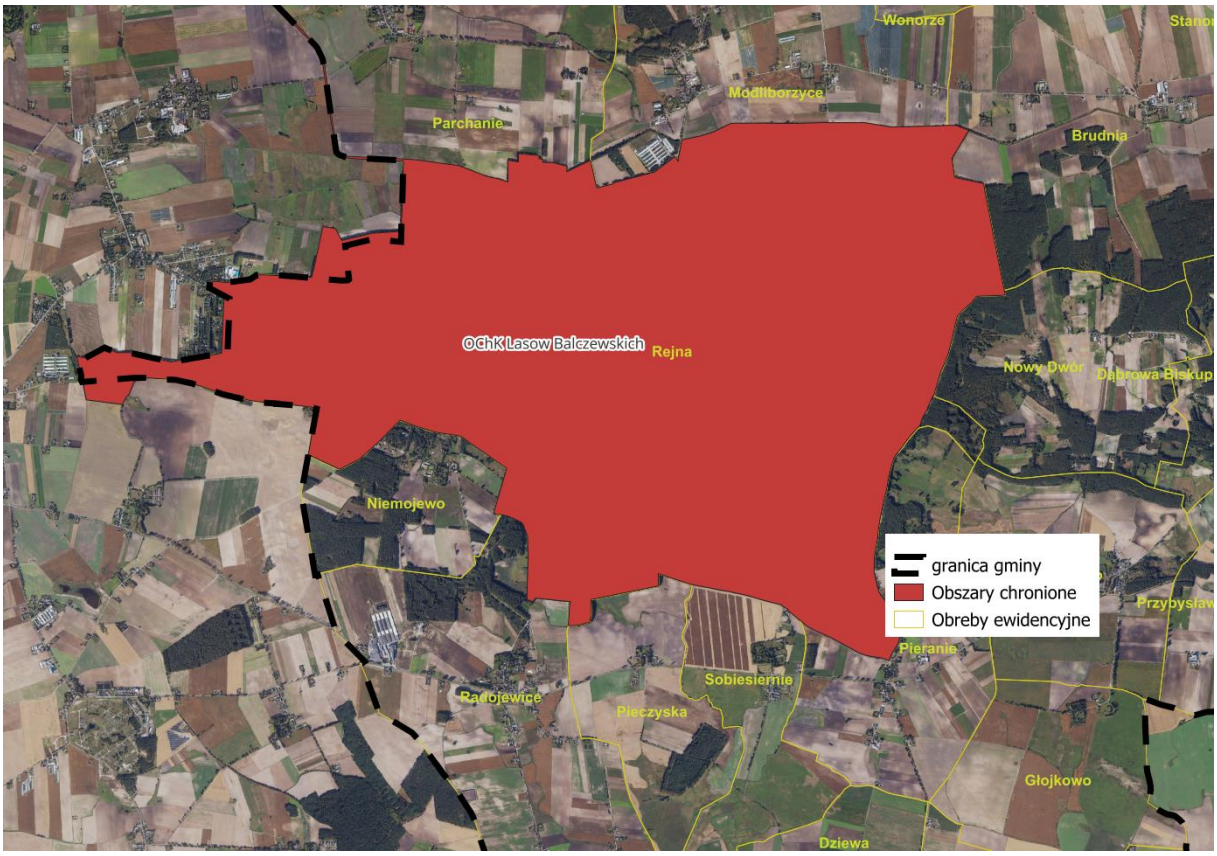

Rys. 11 Położenie Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasów Balczewskich na tle granic administracyjnych gminy Dąbrowa Biskupia oraz obrębów ewidencyjnych.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDOT10k, GDOŚ i ortofotomapy.

Użytki ekologiczne

Istotnym elementem systemu ochrony przyrody są użytki ekologiczne obejmujące przede wszystkim bagna, podmokłości oraz tereny łąkowe. Zlokalizowane są głównie w obrębach Rejna, Niemojewo oraz Boluminek. Obszary te pełnią ważną funkcję w zachowaniu różnorodności biologicznej, ochronie siedlisk związanych z terenami podmokłymi oraz zwiększaniu retencji wodnej.

Rodzaj	**Powierzchnia (ha)**	**Obręb**	**Nr działki**	**Akt ustanawiający**	**Rok utworzenia**
Bagno	0,63	Rejna	223 LP	Rozporządzenie Nr 323/95 Wojewody Bydgoskiego z dnia 29 grudnia 1995 r. (Dz. Urz. Woj. Bydg. z 1996 r. Nr 6, poz. 31)	1996
Bagno	0,37	Rejna	234 LP	j.w.	1996
Bagno	0,23	Rejna	234 LP	j.w.	1996
Bagno	0,60	Boluminek	127 LP	j.w.	1996

Rodzaj	Powierzchnia (ha)	Obręb	Nr działki	Akt ustanawiający	Rok utworzenia
Bagno	3,76	Rejna	221/2, 222/2, 234 LP	j.w.	1996
Bagno	4,96	Rejna	234, 235/1 LP	j.w.	1996
Bagno	0,69	Rejna	234 LP	j.w.	1996
Bagno	1,60	Rejna	233, 239 LP	j.w.	1996
Bagno	1,94	Rejna	233 LP	j.w.	1996
Bagno	23,40	Rejna	224 LP	j.w.	1996
Bagno	1,93	Rejna	225/1, 225/2 LP	j.w.	1996
Bagno	7,06	Rejna, Niemojewo	Rejna: 225/1 LP, Niemojewo: 225/2 LP	j.w.	1996
Bagno, łąka	8,90	Rejna	235/1 LP, 238 LP	Rozporządzenie Nr 1/2004 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 19 stycznia 2004 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2004 r. Nr 8, poz. 76)	2004
Bagno	8,99	Rejna, Niemojewo	Rejna dz. nr 225/1 LP, Niemojewo dz. nr 225/2 LP	j.w.	2004
Bagno	3,29	Rejna	221/2 LP, 222/2 LP	j.w.	2004
Bagno	3,12	Rejna	233 LP	j.w.	2004
Bagno	3,24	Rejna	234 LP	j.w.	2004

Tab. 2 Wykaz użytków ekologicznych występujących na terenie gminy Dąbrowa Biskupia
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Dąbrowa Biskupia.

Pomniki przyrody

Na terenie gminy ustanowiono 11 pomników przyrody. Są to zarówno pojedyncze drzewa, jak i skupiska drzew o wysokich walorach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych. Wśród chronionych okazów dominują dęby szypułkowe, lipy, wiązy, topole, kasztanowce oraz grusze. Wiele z nich związanych jest z historycznymi parkami podworskimi zachowanymi w miejscowościach gminy.

Rodzaj pomnika	Charakterystyka	Akt ustanawiający	Rok utworzenia
Drzewo	Lipa drobnolistna o obwodzie w pierśnicy 530 cm rosnąca w parku wiejskim na działce ewidencyjnej nr 135 w miejscowości Baśkowo	Rozporządzenie Nr 305/93 Wojewody Bydgoskiego z dnia 26 października 1993 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego (Dz. Urz. Woj. Bydg. z 1994 r. Nr 20, poz. 316)	1993
Drzewo	Dąb szypułkowy o obwodzie w pierśnicy 320 cm rosnący w parku dworskim na działce ewidencyjnej nr 16/3 w miejscowości Dziewa	Rozporządzenie Nr 305/93 Wojewody Bydgoskiego z dnia 26 października 1993 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego (Dz. Urz. Woj. Bydg. z 1994 r. Nr 20, poz. 316)	1993
Skupisko drzew	Dwa dęby szypułkowe o obwodach w pierśnicy 380 i 360 cm rosnące w parku wiejskim na działce ewidencyjnej nr 7 w miejscowości Głojkowo	Rozporządzenie Nr 305/93 Wojewody Bydgoskiego z dnia 26 października 1993 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego (Dz. Urz. Woj. Bydg. z 1994 r. Nr 20, poz. 316)	1993
Drzewo	Dąb szypułkowy o obwodzie w pierśnicy 350 cm rosnący w parku dworskim na działce ewidencyjnej nr 6/4 w miejscowości Niemojewo	Rozporządzenie Nr 305/93 Wojewody Bydgoskiego z dnia 26 października 1993 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego (Dz. Urz. Woj. Bydg. z 1994 r. Nr 20, poz. 316)	1993
Skupisko drzew	Grusza pospolita o obwodzie w pierśnicy 250 cm oraz topola szara dwuwierzchołowa o obwodach w pierśnicy 350/350 cm rosnące w parku dworskim na działce ewidencyjnej nr 3 w miejscowości Pieczyska	Rozporządzenie Nr 305/93 Wojewody Bydgoskiego z dnia 26 października 1993 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego (Dz. Urz. Woj. Bydg. z 1994 r. Nr 20, poz. 316)	1993

Rodzaj pomnika	Charakterystyka	Akt ustanawiający	Rok utworzenia
Drzewo	Lipa drobnolistna o obwodzie w pierśnicy 320 cm rosnąca w parku wiejskim na działce ewidencyjnej nr 100/1 w miejscowości Pieranie	Rozporządzenie Nr 305/93 Wojewody Bydgoskiego z dnia 26 października 1993 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego (Dz. Urz. Woj. Bydg. z 1994 r. Nr 20, poz. 316)	1993
Skupisko drzew	Wiąz szypułkowy o obwodzie w pierśnicy 320 cm, grusza pospolita o obwodzie w pierśnicy 220 cm oraz topola szara o obwodzie w pierśnicy 320 cm rosnące w parku dworskim w Sobiesierni na działce ewidencyjnej nr 18/1	Rozporządzenie Nr 305/93 Wojewody Bydgoskiego z dnia 26 października 1993 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego (Dz. Urz. Woj. Bydg. z 1994 r. Nr 20, poz. 316)	1993
Skupisko drzew	Lipa srebrzysta o obwodzie w pierśnicy 400 cm, lipa szerokolistna o obwodzie w pierśnicy 340 cm, wiąz szypułkowy o obwodzie w pierśnicy 340 cm, pięć topoli białych o obwodach od 340 do 360 cm, kasztanowiec biały o obwodzie w pierśnicy 400 cm oraz dąb szypułkowy o obwodzie w pierśnicy 300 cm rosnące w parku dworskim na działce ewidencyjnej nr 38 w miejscowości Zagajewice	Rozporządzenie Nr 305/93 Wojewody Bydgoskiego z dnia 26 października 1993 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego (Dz. Urz. Woj. Bydg. z 1994 r. Nr 20, poz. 316)	1993
Skupisko drzew	Sześć dębów szypułkowych o obwodach w pierśnicy 605, 490, 400, 356, 305 i 286 cm rosnących w parku w miejscowości Radojewice	Rozporządzenie Nr 11/91 Wojewody Bydgoskiego z dnia 1 lipca 1991 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego (Dz. Urz. Woj. Bydg. z 1991 r. Nr 15, poz. 120)	1991
Drzewo	Dąb szypułkowy o obwodzie 605 cm rosnący w pobliżu kościoła w miejscowości Radojewice	Rozporządzenie Nr 11/91 Wojewody Bydgoskiego z dnia 1 lipca 1991 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego (Dz.	1991

Rodzaj pomnika	Charakterystyka	Akt ustanawiający	Rok utworzenia
		Urz. Woj. Bydg. z 1991 r. Nr 15, poz. 120)	
Skupisko drzew	Dwa dęby szypułkowe o obwodach 330 i 290 cm rosnące w oddziale 170b Leśnictwa Rejna	Rozporządzenie Nr 11/91 Wojewody Bydgoskiego z dnia 1 lipca 1991 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego (Dz. Urz. Woj. Bydg. z 1991 r. Nr 15, poz. 120)	1991

Tab. 3X. Zestawienie pomników przyrody zlokalizowanych na terenie gminy Dąbrowa Biskupia.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Dąbrowa Biskupia.

Obszary Natura 2000

W granicach administracyjnych gminy Dąbrowa Biskupia nie występują obszary należące do europejskiej sieci Natura 2000. Nie wskazuje się również terenów proponowanych do objęcia tą formą ochrony przyrody. Oznacza to, że realizacja ustaleń Planu Ogólnego nie będzie oddziaływała bezpośrednio na przedmioty ochrony i cele ochrony obszarów Natura 2000.

Najcenniejsze elementy środowiska przyrodniczego gminy związane są z Lasami Balczewskimi, terenami podmokłymi oraz siedliskami chronionych gatunków roślin i zwierząt. Potencjalne oddziaływania wynikające z realizacji ustaleń Planu Ogólnego mogą dotyczyć przede wszystkim zmian sposobu użytkowania gruntów, lokalnych przekształceń krajobrazu oraz wzrostu presji antropogenicznej. Z uwagi na obowiązywanie prawnych form ochrony przyrody oraz ograniczeń wynikających z przepisów szczególnych nie przewiduje się jednak wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań na obszary i obiekty chronione. Szczególnego znaczenia wymaga zachowanie ciągłości kompleksów leśnych, terenów podmokłych i lokalnych powiązań ekologicznych stanowiących podstawę funkcjonowania systemu przyrodniczego gminy.

Korytarze ekologiczne

Korytarze ekologiczne stanowią istotny element systemu przyrodniczego gminy Dąbrowa Biskupia, zapewniając ciągłość przestrzenną pomiędzy obszarami cennymi przyrodniczo oraz umożliwiając migrację gatunków roślin i zwierząt. Ich funkcjonowanie ma szczególne znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej, wymiany genetycznej populacji oraz utrzymania właściwego stanu ekosystemów.

Najważniejszym elementem przyrodniczym gminy są Lasy Balczewskie, tworzące największy kompleks leśny na jej obszarze. Kompleks ten obejmuje ponad 2 tys. ha powierzchni i stanowi główny węzeł ekologiczny gminy. W zdecydowanej większości znajduje się on w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasów Balczewskich, a jego znaczenie przyrodnicze wykracza poza granice administracyjne gminy.

Istotną rolę w utrzymaniu powiązań ekologicznych odgrywają również doliny cieków wodnych oraz związane z nimi obniżenia terenowe. Przez obszar gminy przebiegają cieki posiadające kontynuację w sąsiednich jednostkach administracyjnych, w szczególności Kanał Parchański oraz Kanał Bachorze Małe. Doliny tych cieków tworzą naturalne ciągi ekologiczne umożliwiające przemieszczanie się organizmów oraz zachowanie ciągłości siedlisk przyrodniczych.

W strukturze przyrodniczej gminy istotne znaczenie mają także zadrzewienia śródpolne, niewielkie kompleksy leśne oraz tereny podmokłe, które pełnią funkcję lokalnych korytarzy ekologicznych. Elementy te są szczególnie ważne w krajobrazie rolniczym dominującym na większości obszaru gminy, gdzie umożliwiają zachowanie powiązań pomiędzy większymi kompleksami przyrodniczymi.

Działania związane ze zwiększaniem lesistości oraz uzupełnianiem istniejących kompleksów leśnych przyczyniają się do wzmacniania ciągłości systemu przyrodniczego. W Lasach Balczewskich od wielu lat prowadzone są dolesienia mające na celu łączenie mniejszych kompleksów leśnych z większymi oraz poprawę ich zwartości przestrzennej. Proces ten sprzyja poprawie funkcjonowania lokalnych korytarzy ekologicznych oraz zwiększa odporność ekosystemów na presję antropogeniczną.

Znaczenie ochrony korytarzy ekologicznych zostało również wskazane w dokumentach planistycznych szczebla wojewódzkiego, gdzie jako jedno z zadań ponadlokalnych określono zachowanie korytarzy ekologicznych zapewniających ciągłość pomiędzy obszarami chronionymi, w tym w dolinie Wisły i dolinie Noteci.

Realizacja ustaleń Planu Ogólnego Gminy Dąbrowa Biskupia może powodować lokalne oddziaływania na funkcjonowanie korytarzy ekologicznych, związane przede wszystkim z rozwojem zabudowy, infrastruktury technicznej i komunikacyjnej. Oddziaływania te mogą prowadzić do częściowej fragmentacji siedlisk oraz ograniczenia ciągłości niektórych lokalnych powiązań przyrodniczych. Ich skala będzie jednak zależna od lokalizacji przyszłych inwestycji i stopnia zachowania terenów biologicznie czynnych.

Przy zachowaniu istniejących kompleksów leśnych, dolin cieków oraz zadrzewień śródpolnych nie przewiduje się wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań na funkcjonowanie korytarzy ekologicznych w skali ponadlokalnej. Szczególnego znaczenia nabiera utrzymanie ciągłości przestrzennej Lasów Balczewskich oraz zachowanie powiązań ekologicznych związanych z siecią hydrograficzną gminy.

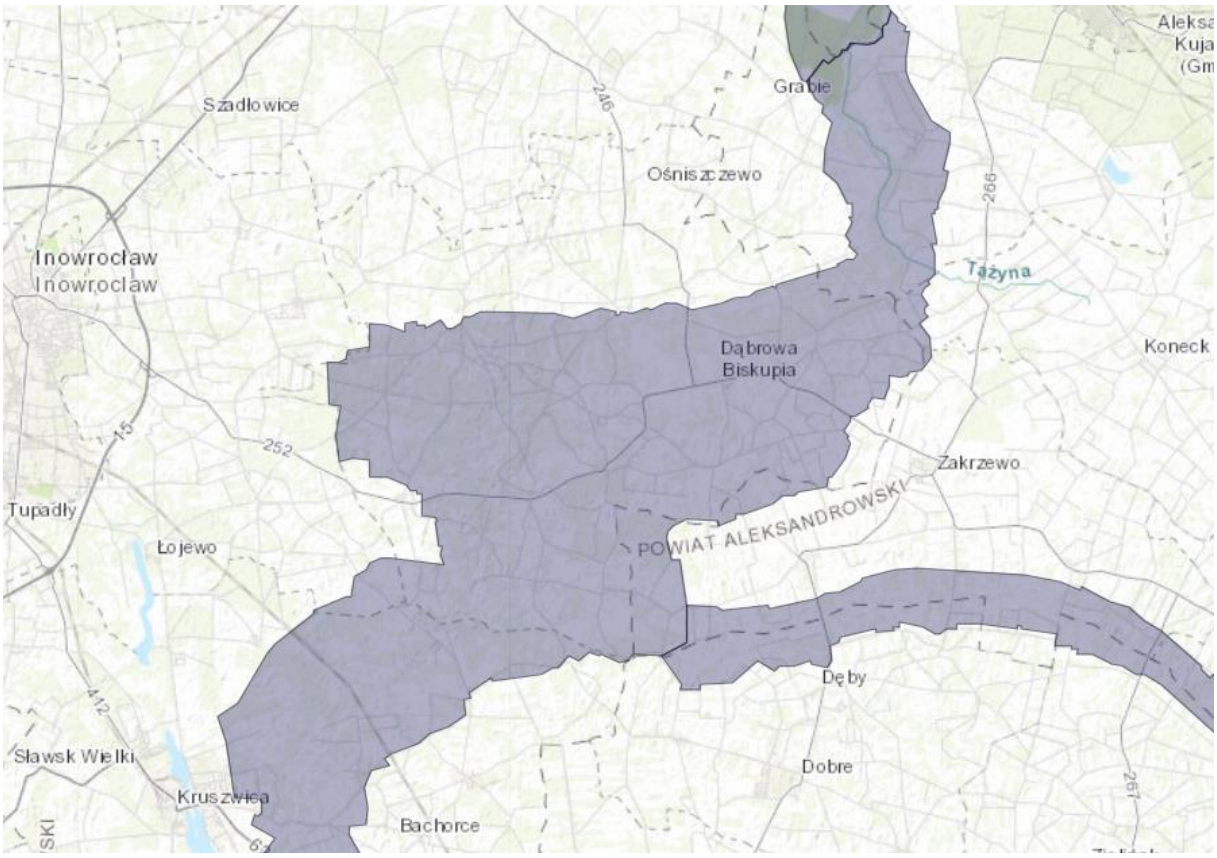

Rys. 12 Przebieg korytarza ekologicznego Puszcza Bydgoska – Dolina Warty (KPnC-15A) kolor ciemnoszary
Źródło: https://mapa.korytarze.pl/

Powiązania gminy z systemem przyrodniczym

Wszystkie istotne komponenty środowiska przyrodniczego gminy stanowią elementy większych układów przestrzennych, które znajdują swoją kontynuację na terenach gmin sąsiednich. Jednostki te cechują się zróżnicowaną strukturą oraz skalą. W odniesieniu do niektórych zagadnień, w szczególności stosunków wodnych oraz jakości powietrza, należy podkreślić występowanie wzajemnych powiązań i oddziaływań – zmiany zachodzące na obszarze gminy mogą mieć konsekwencje poza jej granicami, podobnie jak procesy zachodzące w otoczeniu zewnętrznym mogą wpływać na stan środowiska na jej terenie.

Analizując powiązania gminy w systemie przyrodniczym, należy zwrócić uwagę na następujące aspekty:

a) położenie w sieci hydrograficznej – cieki wodne występujące na obszarze gminy mają swoje kontynuacje w sąsiednich jednostkach, co sprawia, że praktycznie każdy istotny element sieci hydrologicznej pozostaje w bezpośrednim powiązaniu z obszarami przyległymi;

b) wody podziemne – zbiornik wód podziemnych obejmujące teren gminy rozciągają się również na obszary sąsiednie, tworząc wspólny system hydrogeologiczny;

c) rzeźba terenu – formy ukształtowania powierzchni mają charakter ciągły i znajdują swoje odzwierciedlenie w rzeźbie terenów sąsiednich, która pod względem genezy i cech morfologicznych jest bardzo zbliżona;

d) gleby – pokrywa glebowa, zarówno pod względem typologicznym, jak i jakościowym, stanowi kontynuację struktur występujących w sąsiednich gminach;

e) system obszarów chronionych – część obszaru gminy objęta jest ochroną, a występujące tu formy ochrony przyrody, mają swoją kontynuację w jednostkach sąsiednich;

f) stan środowiska – gminy sąsiednie charakteryzują się podobną strukturą funkcjonalną, co przekłada się na zbliżony charakter i skalę presji środowiskowych oraz podobny poziom jakości środowiska.

Ponadto centralna i południowa część gminy jest w dużej mierze zalesiona objęta odrębną jednostką planistyczną, została zaliczona do korytarzy ekologicznych o znaczeniu krajowym, wyznaczanych przez Polska Akademia Nauk. Włącza to gminę w ogólnopolski system powiązań ekologicznych.

Ogólna charakterystyka stanu środowiska. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu

Powiat inowrocławski, choć generuje bardzo duże ilości zanieczyszczeń i z tego powodu podlega szczegółowemu monitoringowi środowiska, nie jest badany w sposób równomierny. Większość pomiarów koncentruje się w rejonie Inowrocławia, Janikowa i Kruszwicy, podczas gdy północno-wschodnia część powiatu pozostaje rozpoznana w znacznie mniejszym stopniu. W związku z tym stan środowiska na terenie gminy Dąbrowa Biskupia można oceniać jedynie na podstawie skąpych danych lub pośrednich przesłanek, przede wszystkim przez analogię do innych, lepiej zbadanych obszarów.

Już w połowie lat 90. ubiegłego wieku, w „Klasyfikacji gmin pod względem występowania zagrożeń środowiska", gminę tę zakwalifikowano do kategorii terenów, na których zagrożenia praktycznie nie występują bądź mają charakter punktowy, a ze względu na bardzo dobry stan środowiska nie uznano za konieczne prowadzenie szczegółowych badań i pomiarów. Taka ocena przez długi czas uzasadniała również mniejsze zainteresowanie gminą ze strony inspekcji ochrony środowiska.

Z dostępnych danych wynika, że gmina Dąbrowa Biskupia charakteryzuje się umiarkowanie korzystnym stanem środowiska oraz typowymi dla tego obszaru zagrożeniami. Należy jednak podkreślić, że szczegółowe informacje są dość ogólne i fragmentaryczne – dotyczą jedynie wybranych aspektów, co potwierdza Raport WIOŚ za rok 2012:

- W zakresie jakości powietrza gmina wypadła bardzo korzystnie – w 2012 roku znajdowała się w strefie o najniższym w województwie średnim rocznym stężeniu benzenu, które oscylowało w granicach 1,7–1,8 $\mu g/m^3$;
- Jeśli chodzi o wody powierzchniowe, Kanał Parchański na stanowisku w Stanominie uzyskał III klasę czystości w zakresie makrofitowego indeksu rzecznego, co odpowiada umiarkowanemu stanowi ekologicznemu. Zarówno badane elementy biologiczne, jak i większość parametrów fizykochemicznych potwierdzały tę ocenę, a stan sanitarny określono jako zadowalający;
- Pośrednich informacji o kondycji wód dostarcza także stan rzeki Tążyny, która wprawdzie biegnie na wschód od omawianego terenu, ale jest zasilana ciekami z części gminy oraz pełni rolę odbiornika ścieków z oczyszczalni w Dąbrowie Biskupiej – co istotne, Kanał Parchański stanowi jej górny odcinek. W 2012 roku, na stanowisku w Straszewie, Tążyna wykazywała II klasę czystości (stan dobry) pod względem makrofitowego indeksu rzecznego. Niemniej jednak, już w 2009 roku jednolita część wód płynących dla zlewni Tążyny i Kanału Parchańskiego otrzymała ocenę stanu chemicznego oraz fizykochemicznego poniżej dobrego. Przyczyną tych nieprawidłowości były przede wszystkim przekroczenia związków azotu, wynikające z rolniczego

charakteru działalności i nawożenia pól. W 2012 roku w Stanominie potwierdzono zagrożenie zanieczyszczeniem azotanami – odnotowano tam wartość 44 $mgNO_3/l$, co nie przekraczało wprawdzie granicznego poziomu 50 $mgNO_3/l$, ale równocześnie stanowisko to przekraczało normy określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w zakresie azotanów, azotu ogólnego i fosforu ogólnego. Stanowi to ewidentny dowód na skażenia wód pochodzące z gospodarki rolnej;

- Na koniec warto odnotować, że w 2012 roku ocena stanu i potencjału ekologicznego jednolitej części wód obejmującej Kanał Parchański wypadła na poziomie „umiarkowanym" (klasa III). Co istotne, w tej samej klasie znalazły się m.in. jednolite części wód Wdy, Kamionki i Sępolenki, czyli rzek odwadniających tereny chronione, co dodatkowo uwypukla relatywnie korzystną ocenę tego akwenu na tle innych zbiorników w regionie.

Do kluczowych uwarunkowań zagrożeń i ochrony środowiska na terenie gminy Dąbrowa Biskupia należą:

- Wody podziemne – dobra izolacja wód podziemnych pozostaje w pewnej sprzeczności z faktem, że w granicach gminy znajdują się dwa główne zbiorniki wód podziemnych, co wymaga szczególnej troski o ich czystość.

- Gleby – konieczność ochrony wysokiej jakości gleb przed antropopresją, w szczególności przed wyłączaniem ich z produkcji rolnej na rzecz zabudowy.

- Rzeźba terenu – występowanie lokalnie licznych bezodpływowych dolinek, co stwarza ryzyko gromadzenia się zanieczyszczeń w wodach powierzchniowych oraz ich przenikania do wód gruntowych i podziemnych.

- Infrastruktura komunikacyjna i przesyłowa – przez obszar gminy przebiegają drogi wojewódzkie, wykorzystywane do transportu materiałów niebezpiecznych, a także infrastruktura rurociągowa, co niesie ryzyko wystąpienia nadzwyczajnych zagrożeń środowiska.

- Działalność gospodarcza – zagrożenia przemysłowe są trudne do jednoznacznej oceny. Prowadzone na terenie gminy działalności nie należą do szczególnie ryzykownych, a sam przemysł nie jest tu intensywnie rozwinięty. Niemniej jednak generują one dodatkowy ruch pojazdów, co pośrednio zwiększa presję na środowisko. Potwierdzeniem są Zakłady Mięsne VIANDO w Radojewicach oraz Gospodarstwo Rolne Sobiesiernie, które zostały zobowiązane do uzyskania pozwoleń na emisję zanieczyszczeń do atmosfery.

Do głównych rodzajów zagrożeń środowiska oraz negatywnego oddziaływania na warunki zamieszkania ludności na terenie gminy należą:

- Zanieczyszczenia rolnicze – wynikające z intensywnego nawożenia, spływów powierzchniowych oraz możliwości gromadzenia się zanieczyszczeń w bezodpływowych obniżeniach terenu. Ponieważ gmina ma predyspozycje do rozwoju wielkoobszarowego rolnictwa o wysokiej towarowości, problem ten nabiera szczególnego znaczenia.;

- Wielkoskalowa hodowla zwierząt – ten rodzaj produkcji rolnej wiąże się z wyjątkowo dużym ryzykiem zanieczyszczenia zarówno wód powierzchniowych, jak i podziemnych;

- „Niska emisja" – pochodząca z mało wydajnych, indywidualnych urządzeń grzewczych. Problem staje się szczególnie dotkliwy przy niekorzystnych warunkach klimatycznych, zwłaszcza jesienią, gdy zwiększa się częstotliwość zalegania mgieł. Według danych Urzędu Gminy, ten rodzaj emisji stanowi aż 90% ogólnej emisji zanieczyszczeń do atmosfery;

- Zanieczyszczenia komunikacyjne – związane przede wszystkim z przebiegiem przez teren gminy dróg wojewódzkich, które generują dodatkową emisję spalin;
- Hałas i zagrożenia bezpieczeństwa – pochodzące z ruchu drogowego, obejmujące zarówno uciążliwości akustyczne, jak i bezpośrednie zagrożenia dla zdrowia i życia mieszkańców;
- Działalność wytwórcza, przemysłowa i handlowa – zagrożenie dla środowiska może stanowić nie tylko sama produkcja przemysłowa, ale także funkcjonowanie stacji paliw oraz punktów zaopatrzenia w nawozy i środki ochrony roślin, które generują ryzyko skażenia gleb i wód;
- Napływ zanieczyszczeń z sąsiednich obszarów uprzemysłowionych – ze względu na przewagę wiatrów z kierunków zachodnich, gmina jest narażona na transport zanieczyszczeń powietrza z silnie uprzemysłowionych terenów ościennych, zwłaszcza z okolic Piechcina, Inowrocławia i Janikowa.

W kontekście sporządzania i realizacji Plany Ogólnego Gminy, szczególnie istotne znaczenie mają następujące zagadnienia-problemy ochrony środowiska:

- Rolnictwo jako źródło zanieczyszczeń wód – rolniczy charakter znacznej części gminy oraz intensywna gospodarka rolna (zwłaszcza uprawy polowe i hodowla) stanowią potencjalnie bardzo duże zagrożenie dla czystości wód powierzchniowych i podziemnych, głównie poprzez spływy nawozów i zanieczyszczeń z pól;
- Endogeniczne i egzogeniczne źródła zanieczyszczeń – obok niskiej emisji z urządzeń grzewczych oraz emisji komunikacyjnej, rolnictwo jest najważniejszym wewnętrznym (endogenicznym) źródłem zanieczyszczenia środowiska. Okresowo istotne znaczenie mają jednak również zanieczyszczenia napływowe (egzogeniczne) z obszarów sąsiednich, zwłaszcza uprzemysłowionych;
- Gospodarka ściekowa – ze względu na duże rozdrobnienie osadnictwa, budowa sieci kanalizacyjnej w większości miejscowości nie jest ekonomicznie uzasadniona, co wymaga zapewnienia alternatywnych form odprowadzania i oczyszczania ścieków;
- Zalesienia – znaczne powierzchnie gleb niskich klas bonitacyjnych w centralnej części gminy predysponują je do zalesienia na stosunkowo dużą skalę. Choć jest to właściwy kierunek zagospodarowania, prowadzi jednak do uszczuplenia terenów ekotonu leśno-polnego (stref przejściowych między ekosystemami);
- Elektrownie wiatrowe – na terenie gminy zrealizowano kilka siłowni wiatrowych o zróżnicowanych parametrach technicznych. Zostały one jednak posadowione na podstawie decyzji o warunkach zabudowy, bez uprzedniego uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Konieczne jest zatem niezwłoczne ustanowienie zasad zagospodarowania w rejonie siłowni, mających na celu minimalizację szkód środowiskowych (tj. objęcie tego obszaru mpzp);
- Obszary chronione – część gminy objęta jest ochroną w randze obszaru chronionego krajobrazu. Jest to jednak fragment, który nie podlega silnej antropopresji, a w szczegółowej strukturze gminy nie identyfikuje się konfliktów pomiędzy funkcjami społeczno-gospodarczymi a ochroną przyrody – obszary chronione nie są zagrożone procesami rozwojowymi prowadzonymi w gminie;
- Dodatkowe zagrożenia – potencjalnym, choć niewielkim zagrożeniem jest możliwość wystąpienia nadzwyczajnych zdarzeń środowiskowych związanych z przebiegiem przez gminę dróg wojewódzkich, którymi transportowane są materiały niebezpieczne.

3. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO

Koncepcja rozwoju i zagospodarowania gminy zawarta w planie ogólnym gminy Dąbrowa Biskupia

Gmina Dąbrowa Biskupia stanowi jednostkę samorządową o tradycyjnym, wiejskim profilu, w którym rolnictwo odgrywa rolę dominującą – zarówno pod względem struktury źródeł utrzymania miejscowej ludności, jak i w zakresie charakteru zagospodarowania przestrzennego. W przyjętych kierunkach polityki przestrzennej zakłada się utrzymanie produkcji żywności jako nadrzędnej funkcji gminy. W tym celu podejmowane będą działania zmierzające do ochrony rolniczej przestrzeni produkcyjnej, przy czym realizacja ewentualnych innych funkcji użytkowych każdorazowo będzie uwzględniać priorytetową ochronę gruntów zaliczanych do najwyższych klas bonitacyjnych. Równocześnie przewiduje się stymulowanie aktywności pozarolniczych, które oddziałują korzystnie na rozwój rolnictwa, w szczególności poprzez wspieranie przetwórstwa rolno-spożywczego oraz rozwój usług świadczonych na rzecz gospodarstw rolnych.

Miejscowość Dąbrowa Biskupia pełnić będzie nadal funkcję lokalnego ośrodka usługowego o znaczeniu podstawowym dla obsługi mieszkańców całej gminy. Za kluczowy priorytet uznaje się w tym zakresie rozwijanie usług publicznych, a także tworzenie sprzyjających warunków dla powstawania i funkcjonowania komercyjnych działalności usługowych. Celem nadrzędnym jest zapewnienie jak najdogodniejszych warunków obsługi ludności na terenie gminy, co przekłada się zarówno na dostępność usług, jak i na podnoszenie standardu życia mieszkańców.

Zgodnie z prognozami demograficznymi, liczba mieszkańców gminy utrzymywać się będzie na poziomie zbliżonym do obecnego, co oznacza praktycznie stagnację w tym zakresie. W związku z powyższym nie zachodzi uzasadniona potrzeba wyznaczania rozległych terenów rozwojowych pod nową zabudowę mieszkaniową. Ewentualne uzupełnienia istniejącej tkanki osadniczej będą miały charakter ograniczony i dostosowany do rzeczywistych potrzeb wynikających z lokalnych uwarunkowań.

W strukturze przestrzennej gminy przewiduje się natomiast wyznaczenie odpowiednich terenów przeznaczonych pod rozwój energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii, co stanowi nowy element w dotychczasowym podejściu planistycznym. Dotychczas obowiązujące dokumenty, takie jak studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, nie uwzględniały tego typu działalności, dlatego też konieczne jest wprowadzenie stosownych rozwiązań w nowym projekcie.

Ponadto na obszarze gminy zakłada się rozwój funkcji wypoczynkowo-rekreacyjnej, choć w skali umiarkowanej. Funkcja ta będzie realizowana przede wszystkim w postaci zabudowy o charakterze letniskowym, która nie będzie stanowiła dominującego elementu krajobrazu ani nie wpłynie w sposób znaczący na dotychczasowy charakter gminy.

Szczegółowe rozwiązania planistyczne przyjęte w projekcie zostały oparte na kilku podstawowych założeniach, które wyznaczają ramy dla proponowanych ustaleń.

Po pierwsze, założono dostosowanie kierunków zagospodarowania do prognozowanych zmian demograficznych oraz do przewidywanego charakteru funkcjonalnego gminy. Oznacza to, że skala i

rodzaj przewidywanych przekształceń przestrzennych zostały określone w sposób odpowiadający realnym trendom ludnościowym oraz potrzebom wynikającym z pełnionych przez gminę funkcji.

Po drugie, przyjęto zasadę optymalizacji w zakresie realizacji zadań własnych gminy, co wyraża się przede wszystkim w dążeniu do koncentracji zagospodarowania. Takie podejście pozwala na bardziej racjonalne wykorzystanie istniejącej infrastruktury technicznej i społecznej, ograniczenie kosztów rozwoju oraz zwiększenie efektywności zarządzania przestrzenią.

Po trzecie, istotnym celem jest uporządkowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, co nabiera szczególnego znaczenia w kontekście planowanego wprowadzenia energetyki ze źródeł odnawialnych – funkcji dotychczas nieobecnej na terenie gminy. Dotychczasowe dokumenty planistyczne, zarówno studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, jak i miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, nie przewidywały tego rodzaju działalności, dlatego nowe ustalenia muszą uwzględnić zarówno aspekty lokalizacyjne, jak i techniczne oraz krajobrazowe związane z tą nową formą użytkowania.

Po czwarte, zakłada się umiarkowaną skalę planowanych zmian w zagospodarowaniu przestrzennym. W odniesieniu do rozwoju zabudowy mieszkaniowej oraz usług jej towarzyszących przewiduje się przede wszystkim uzupełnianie istniejącej zabudowy oraz niewielkie rozszerzenia w bezpośrednim sąsiedztwie już zainwestowanych obszarów. Jednocześnie wyznaczono tereny pod rozwój działalności gospodarczych, przy czym lokalizacje te zostały dobrane w oparciu o kryterium dobrej dostępności komunikacyjnej, w szczególności w układzie istniejącej sieci drogowej, co ma zapewnić odpowiednie warunki dla prowadzenia działalności oraz minimalizację uciążliwości dla pozostałych funkcji gminy.

Strefy planistyczne

Gminny katalog stref planistycznych dla gminy Dąbrowa Biskupia obejmuje zestaw szczegółowych parametrów regulujących sposób zagospodarowania terenów. Określono w nim m.in. maksymalną nadziemną intensywność zabudowy, która wyznacza dopuszczalną gęstość zabudowy w poszczególnych strefach, maksymalną wysokość obiektów budowlanych, służącą kontroli skali nowych inwestycji, a także maksymalny udział powierzchni zabudowy, zapewniający właściwe proporcje między zabudową a terenami niezabudowanymi.

Dodatkowo ustalono minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej, co ma na celu utrzymanie równowagi ekologicznej oraz poprawę jakości życia mieszkańców poprzez zapewnienie dostępu do terenów zieleni i przestrzeni przeznaczonych do rekreacji i wypoczynku.

Zgodnie z artykułem 13c ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym obszar objęty planem ogólnym dzieli się w sposób rozłączny na strefy planistyczne. W wyniku tego podziału mogą być wyznaczone następujące strefy planistyczne:

a. strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną;
b. strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną;
c. strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową;
d. strefa usługowa;
e. strefa handlu wielkopowierzchniowego;
f. strefa gospodarcza;
g. strefa produkcji rolniczej;
h. strefa infrastrukturalna;

i. strefa zieleni i rekreacji;
j. strefa cmentarzy;
k. strefa górnictwa;
l. strefa otwarta;
m. strefa komunikacyjna.

Każda ze stref posiada określone przeznaczenie oraz zasady zagospodarowania, co umożliwia prowadzenie spójnej i zrównoważonej polityki przestrzennej na obszarze gminy. W zakresie ochrony i kształtowania ładu przestrzennego plan ogólny ustala dla poszczególnych stref maksymalne parametry zabudowy, w tym wysokość obiektów, maksymalny udział powierzchni zabudowy oraz nadziemną intensywność zabudowy. Parametry te zostały dostosowane do istniejącego krajobrazu oraz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Jednocześnie w projekcie planu przewidziano minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej, co pozwala na zachowanie odpowiedniej ilości terenów zielonych na obszarach zabudowanych i przeznaczonych pod zabudowę. Przyjęte rozwiązania sprzyjają integracji kształtowanego ładu przestrzennego z uwarunkowaniami środowiskowymi, w tym z terenami chronionymi znajdującymi się w sąsiedztwie. W zapisach projektu planu uwzględniono również istniejący układ komunikacyjny, który stanowi podstawę obsługi transportowej obszaru.

LEGENDA

granica POG

budynek

działka

obszar uzupełnienia zabudowy

strefy planistyczne

SW- strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną

SJ - strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniowąjednorodzinną

SZ - strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową

SU - strefa usługowa

SP - strefa gospodarcza

SR - strefa produkcji rolniczej

SC - strefa cmentarzy

SI - strefa infrastrukturalna

SN - strefa zieleni i rekreacji

SO - strefa otwarta

SG - strefa górnictwa

SK - strefa komunikacyjna

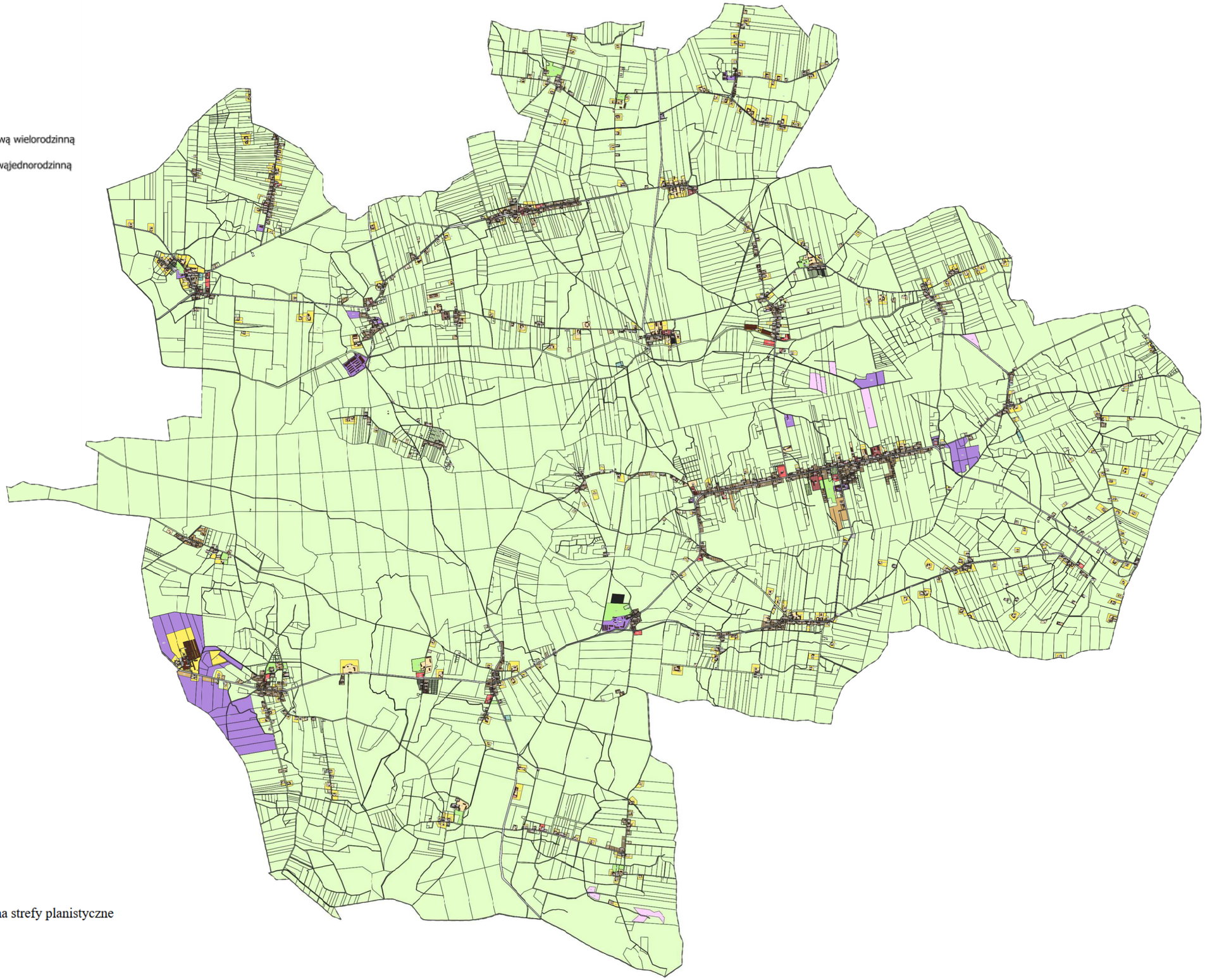

Rys. projekt planu ogólnego z podziałem na strefy planistyczne

Identyfikacja zmian w strukturze przestrzennej Gminy. Potencjalne zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym wprowadzane przez plan ogólny – porównanie struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy w dotychczasowym i obecnym dokumencie planistycznym

Z perspektywy oddziaływania ustaleń Planu ogólnego na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego kluczowe znaczenie ma odniesienie ich do istniejącego zagospodarowania, czyli określenie skali planowanych zmian. Należy podkreślić, że prognoza oddziaływania na środowisko koncentruje się przede wszystkim na zmianach wynikających z wdrażania ustaleń Planu ogólnego, natomiast w mniejszym stopniu obejmuje skutki o charakterze trwałym, już istniejące – powstałe przed jego uchwaleniem lub takie, które nie ulegną zmianie w wyniku jego realizacji.

Każdy dokument planistyczny, w tym przypadku plan ogólny, a wcześniej studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, obejmuje określony zestaw ustaleń, takich jak kierunki przeznaczenia terenów czy parametry zagospodarowania. Część z nich ma charakter adaptacyjny – wynikających z istniejących uwarunkowań, które nie podlegają zmianie i na które uchwalenie Planu nie wywiera wpływu. Pozostała grupa ustaleń kształtuje natomiast nową jakość funkcjonowania gminy – obejmuje rozwiązania planowane do wprowadzenia lub modyfikacji, które będą oddziaływać na przyszłe zagospodarowanie oraz generować nowe lub zmienione formy wpływu na środowisko. Wśród uwarunkowań pozostawionych bez zmian (adaptowanych) szczególnej uwagi wymagają te, które – utrzymane w dotychczasowym stanie – mogą przyczyniać się do pogorszenia lub utrwalenia niekorzystnych oddziaływań. Jest to tzw. problem zaniechania, polegający na niewprowadzeniu rozwiązań, które byłyby pożądane z punktu widzenia poprawy stanu środowiska.

Punktem odniesienia dla prowadzonych analiz porównawczych jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Dąbrowa Biskupia, uchwalonego uchwałą nr XL/276/2014 Rady Gminy Dąbrowa Biskupia z dnia 21 października 2014 r. w sprawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Dąbrowa Biskupia.

Należy podkreślić, że ze względu na odmienne podejście do formułowania ustaleń oba dokumenty nie są w pełni porównywalne w sposób bezpośredni. Plan ogólny operuje strefami określającymi przeznaczenie terenów oraz podstawowe parametry ich zagospodarowania, natomiast studium w bardziej przejrzysty sposób prezentowało wizję rozwoju przestrzennego gminy – w tym czytelniej wskazywało planowane elementy zagospodarowania, zawierało komentarz dotyczący kierunków, zasad i parametrów, a także odwoływało się do przepisów odrębnych. W związku z tym analiza porównawcza będzie koncentrować się przede wszystkim na wizji rozwoju zagospodarowania, wyrażonej poprzez wyznaczenie stref planistycznych, które zostaną zestawione z określonymi w studium kierunkami rozwoju terenów.

Szczegółowa analiza zmian wprowadzonych w Planie ogólnym w odniesieniu do ustaleń Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego prowadzi do następujących wniosków:

1) znaczna część proponowanych zmian ma wyłącznie charakter formalny i sprowadza się zasadniczo do dostosowania zapisów planistycznych do istniejącego stanu zagospodarowania. Oznacza to, że mimo różnic w sposobie określenia funkcji poszczególnych terenów pomiędzy dotychczas obowiązującymi dokumentami a obecnie projektowanymi rozwiązaniami, faktyczne zagospodarowanie tych obszarów nie ulega żadnej zmianie, ponieważ już funkcjonuje ono w terenie i zostało zrealizowane na podstawie wcześniej obowiązujących ustaleń. Wprowadzane korekty dotyczą zatem przede wszystkim sfery normatywnej, a nie fizycznej struktury

przestrzennej gminy. Należy przy tym podkreślić, że dotychczasowe studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego cechowało się większą elastycznością w zakresie dopuszczalnych funkcji, co pozwalało na szerszy wachlarz możliwych rozwiązań i pozostawiało pewien margines swobody interpretacyjnej. Natomiast nowy plan ogólny jako dokument o bardziej precyzyjnym i wiążącym charakterze, wprowadza znacznie dokładniejsze i jednoznaczne rozstrzygnięcia w tym zakresie. Różnica ta uwidacznia się zwłaszcza na tych obszarach, dla których wcześniejsze dokumenty przewidywały wariantowy rozwój różnych funkcji, dopuszczając alternatywne sposoby użytkowania w zależności od przyszłych uwarunkowań i potrzeb. W obecnie przyjmowanych ustaleniach dokonano ostatecznego wyboru spośród tych wariantów, co oznacza przesądzenie o docelowej funkcji poszczególnych terenów. Wybór ten został następnie sformalizowany i usankcjonowany w treści planu ogólnego, co nadaje mu moc prawną i przesądza o kierunkach dalszego zagospodarowania. Tym samym zmiany te, choć istotne z punktu widzenia porządku prawnego, nie wprowadzają nowych elementów do zagospodarowania przestrzennego, a jedynie porządkują i doprecyzowują dotychczasowe ustalenia w sposób bardziej przejrzysty i czytelny dla wszystkich uczestników procesu planistycznego;

2) rozmieszczenie terenów przeznaczonych pod istniejącą zabudowę oraz obszarów wskazywanych w planie ogólnym jako przewidziane pod rozwój nowej zabudowy jest w znacznym stopniu zbliżone do ustaleń zawartych w dotychczas obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w tym zakresie. Istotne znaczenie pomocnicze w procesie weryfikacji tych ustaleń miała szczegółowa analiza charakteru zagospodarowania, przeprowadzona w oparciu o dane dostępne na branżowych geoportalach internetowych oraz na podstawie ortofotomapy, które umożliwiły precyzyjne odtworzenie faktycznego stanu pokrycia i użytkowania terenu. Analiza ta prowadzi do jednoznacznego wniosku, że zasadne jest przyjęcie założenia, iż plan ogólny wiernie odzwierciedla zarówno dotychczasowe ustalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, jak i faktycznie istniejące w terenie zagospodarowanie. Należy przy tym wyraźnie podkreślić, że projekt planu ogólnego nie wyznacza nowych terenów rozwojowych, a w niektórych przypadkach określone obszary ulegają nawet zawężeniu w stosunku do pierwotnych ustaleń studium, przy czym to zawężenie nie wynika ze zmiany koncepcji zagospodarowania przestrzennego gminy, lecz wyłącznie ze zmiany sposobu zapisu planistycznego, który charakteryzuje się większą precyzją i szczegółowością;

3) należy zauważyć, że obowiązujące dotychczas studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy zostało przyjęte w 2014 roku, a zatem pozostaje dokumentem stosunkowo aktualnym w skali obowiązujących przepisów i uwarunkowań planistycznych. Jego zasadnicze ustalenia nie utraciły swojej aktualności, a przyjęte w nim kierunki rozwoju przestrzennego w dalszym ciągu odpowiadają potrzebom i możliwościom gminy. W związku z powyższym należy wyraźnie podkreślić, że opracowanie obecnie przygotowywanego planu ogólnego wynika przede wszystkim z obowiązku ustawowego, nałożonego na gminy przez ustawodawcę w ramach reformy systemu planowania przestrzennego, a nie z zaistnienia przesłanek merytorycznych uzasadniających zasadniczą zmianę dotychczasowej polityki przestrzennej gminy ani z potrzeby gruntownej rewizji przyjętych wcześniej kierunków rozwoju

4) Podsumowując powyższe rozważania, należy stwierdzić, że plan ogólny nie wprowadza zasadniczych zmian w przyjętej dotychczas koncepcji rozwoju przestrzennego gminy. Jego podstawowym zadaniem nie jest bowiem redefinicja kierunków polityki przestrzennej ani

wypracowanie nowych rozwiązań ustrojowych dla zagospodarowania obszaru gminy, lecz dostosowanie ustaleń zawartych w obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego do aktualnych wymogów formalnoprawnych oraz do specyficznej formy zapisu, która jest właściwa dla dokumentu, jakim jest plan ogólny. Oznacza to, że merytoryczna zawartość dokumentu pozostaje zbieżna z dotychczasową polityką przestrzenną gminy, a różnice pomiędzy obydwoma opracowaniami mają charakter przede wszystkim redakcyjny, porządkujący i precyzujący, a nie ustrojowy czy kierunkowy. Plan ogólny stanowi zatem kontynuację i usystematyzowanie wcześniejszych ustaleń, a nie ich przewartościowanie czy odejście od przyjętych w 2014 roku założeń strategicznych.

4. Przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko

Przewidywane znaczące oddziaływania (bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe, pozytywne i negatywne) na środowisko, w tym na obszar Natura 2000, zostały przeanalizowane:

• w ujęciu terytorialnym – dla poszczególnych części miasta;
• w ujęciu problemowym - dla następujących aspektów środowiska:
a) różnorodność biologiczna,
b) ludzie,
c) zwierzęta i rośliny,
d) woda,
e) powietrze,
f) powierzchnia ziemi,
g) krajobraz,
h) klimat,
i) zasoby naturalne,
j) zabytki i dobra kultury,
k) dobra materialne.

Podstawą analizy jest prognoza oddziaływań dla tych części gminy, w których w wyniku przyjęcia Planu ogólnego nastąpi zmiana zagospodarowania (kierunków użytkowania terenu), a więc zaistnieją warunki dla zmiany oddziaływań na środowisko.

Aspekt środowiska	Prognozowany charakter oddziaływań
Obszary Natura 2000	Plan nie wprowadza żadnych zmian w stosunku do ustaleń Studium, które powodowałyby negatywne oddziaływania na obszary chronione w sieci Natura 2000 (są one położone poza gminą,).
Inne obszary i obiekty chronione	Plan nie wprowadza żadnych zmian w stosunku do ustaleń Studium, które powodowałyby negatywne oddziaływania na pozostałe obszary chronione (OChK Lasów Balczewskich, pomniki przyrody, rezerwaty, użytki ekologiczne).
Różnorodność biologiczna, rośliny i zwierzęta	Plan nie wprowadza żadnych zmian w stosunku do ustaleń Studium, które powodowałyby negatywne oddziaływania na różnorodność biologiczną, rośliny i zwierzęta. Intensywnie użytkowana agrocenoza cechuje się eliminacją różnorodności w wyniku zabiegów agrotechnicznych, ponieważ domieszki innych gatunków obniżają

	wartość zasadniczej uprawy. Mimo to, jest to przestrzeń bytowania ptaków, owadów, małych ssaków, niekiedy płazów. Posiada więc ograniczoną wartość środowiskową.
Przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko	Na etapie sporządzania Planu ogólnego nie jest możliwe jednoznaczne wskazanie obszarów, na których będą realizowane przedsięwzięcia mogące zawsze lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko – jest to bowiem etap zbyt wczesny, aby formułować tak szczegółowe ustalenia. W związku z tym dokument tego typu nie zawiera tego rodzaju rozstrzygnięć. Niemniej jednak Plan ogólny wyznacza tereny przeznaczone pod rozwój gospodarczy, co pozwala przypuszczać, że w części z nich mogą być lokalizowane przedsięwzięcia o istotnym oddziaływaniu na środowisko.
Jakość życia, zdrowie i bezpieczeństwo ludności	Plan ogólny nie wprowadza zmian względem ustaleń Studium, które mogłyby skutkować pogorszeniem jakości życia lub bezpieczeństwa mieszkańców. Jednocześnie trudno wskazać rozwiązania przynoszące jednoznacznie pozytywne efekty w tym zakresie w porównaniu ze Studium. Należy jednak zauważyć, że wyraźne wyznaczenie stref planistycznych sprzyja koncentracji zabudowy, co może ułatwiać realizację zadań własnych gminy. Zmiana ta wynika jednak przede wszystkim z odmiennego sposobu zapisu ustaleń, a nie z przekształcenia całej koncepcji rozwoju. Warto również podkreślić, że Plan ogólny stanowi wczesny etap procesu planistycznego, co ogranicza możliwość odpowiedzialnego prognozowania kierunków rozwoju gospodarczego.
Wody powierzchniowe i podziemne	Plan nie wprowadza żadnych zmian w stosunku do ustaleń zawartych w Studium, które powodowałyby zmiany oddziaływań na wody powierzchniowe i podziemne. Zagadnienie ochrony wód na terenie gminie znaczenie priorytetowe ze względu na łatwość zanieczyszczenia wód, zajmowanie pewnych części gminy przez doliny cieków, o wysokim poziomie zalegania wód gruntowych czy występowanie w strefie wysoczyzny częstych obniżeń bezodpływowych, zagrażających zaleganiu zanieczyszczonych wód i infiltracji zanieczyszczeń do gruntu.
Powietrze	Nie przewiduje się, żeby zmiany zagospodarowania wprowadzane przez Plan ogólny, miały zauważalny wpływ na jakość powietrza.
Powierzchnia ziemi. Gleby	Plan nie zmienia koncepcji rozwoju przestrzennego, określonej w Studium. chroni przestrzeń i powierzchnię ziemi, przed dokonywaniem negatywnych zmian.
Surowce mineralne	Nie zajdą żadne zmiany.
Krajobraz	Nie przewiduje się zmian. Parametry zagospodarowania, takie jak wysokość zabudowy, intensywność czy wymagany udział powierzchni biologicznie czynnej, odpowiadają standardom właściwym dla obszarów wiejskich i małych miast. W efekcie zachowana zostanie dotychczasowa morfologia oraz fizjonomia miejscowości i terenów otwartych.

Klimat	Realizacja ustaleń Planu ogólnego nie będzie miała istotnego wpływu na warunki klimatyczne. Ewentualne zmiany mogą wystąpić lokalnie, przede wszystkim w obrębie stref gospodarczych, jednak ich oddziaływanie będzie ograniczone przestrzennie. Może ono zostać dodatkowo złagodzone poprzez odpowiednie kształtowanie zieleni oraz wdrażanie rozwiązań związanych z retencją i ponownym wykorzystaniem wód opadowych i roztopowych.
Zabytki i środowisko kulturowe	Ustalenia Planu ogólnego nie odnoszą się w sposób odrębny o kwestii zabytków i środowiska kulturowego. Brak możliwości oceny.
Dobra materialne	W ogólnym rozrachunku, ustalenia planu będą w niewielkim stopniu zauważalne, ale nie mają silnego wpływu na dobra materialne.

5. Ustalenia końcowe

Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu (tzw. „wariant zerowy”)

Zaniechanie realizacji ustaleń zawartych w dokumencie określającym politykę rozwoju gminy może wiązać się zarówno z wystąpieniem negatywnych, jak i pozytywnych konsekwencji dla dalszego funkcjonowania jednostki samorządowej oraz dla jej otoczenia społeczno-gospodarczego i przyrodniczego. Należy jednak w tym miejscu wyraźnie podkreślić, że powyższa ocena ma charakter wyłącznie hipotetyczny, ponieważ każda gmina cechuje się indywidualnymi, niepowtarzalnymi uwarunkowaniami wynikającymi z jej położenia geograficznego, struktury osadniczej, wyposażenia w infrastrukturę techniczną, a także z lokalnych tradycji gospodarczych i potrzeb mieszkańców. W związku z tym wnioskowanie o skutkach zaniechania może opierać się jedynie pośrednio na doświadczeniach innych jednostek samorządowych, w których wdrażano analogiczne rozwiązania planistyczne lub też – w sytuacji przeciwnej – które przez długi czas nie podejmowały aktualizacji swoich dokumentów strategicznych i planistycznych, co również dostarcza pewnych obserwacji empirycznych, choć obarczonych ograniczonym stopniem generalizacji.

Jednocześnie należy mieć na uwadze, że Plan ogólny, ze względu na swój stopień ogólności oraz wynikający z niego poziom szczegółowości rozstrzygnięć, nie pozwala na precyzyjne i wyczerpujące prognozowanie wszystkich możliwych skutków środowiskowych jego realizacji. Nawet w sytuacji, gdy dokument określa w sposób ogólny zasięg przestrzenny przyszłych działań inwestycyjnych oraz wyznacza graniczne parametry dopuszczalnego zagospodarowania terenów, rzeczywiste oddziaływania na środowisko przyrodnicze, na krajobraz oraz na warunki życia mieszkańców zależą w dużej mierze od szczegółowych rozwiązań technicznych, organizacyjnych i funkcjonalnych, które zostaną przyjęte dopiero na dalszych etapach procesu realizacyjnego, w tym zwłaszcza na poziomie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. W tym zakresie występuje zatem istotna luka informacyjna, która wynika z samej konstrukcji systemu planowania przestrzennego i z różnego poziomu szczegółowości dokumentów planistycznych, co w istotny sposób ogranicza możliwość formułowania jednoznacznych i w pełni miarodajnych prognoz oraz ocen na obecnym etapie prac planistycznych, a tym samym powoduje, że wszelkie prognozy skutków środowiskowych należy traktować jako orientacyjne i podlegające weryfikacji na dalszych etapach postępowania.

Wśród potencjalnych pozytywnych skutków, jakie może przynieść realizacja wariantu zerowego, czyli rezygnacja z wprowadzania nowych ustaleń planistycznych i utrzymanie dotychczasowych rozwiązań,

należy wskazać przede wszystkim utrzymanie status quo w trzech kluczowych obszarach mających zasadnicze znaczenie dla funkcjonowania gminy i jej przestrzennego rozwoju.

Po pierwsze, w zakresie funkcji terenów, utrzymanie dotychczasowych ustaleń pozwoli na zachowanie niezmienionego charakteru przestrzeni gminy bez konieczności wprowadzania nowych przeznaczeń, które mogłyby potencjalnie naruszyć istniejące struktury funkcjonalne i doprowadzić do niepożądanych przekształceń w dotychczasowym krajobrazie kulturowym i przyrodniczym. Oznacza to, że obszary gminy będą nadal pełniły te same role, które zostały im przypisane w obowiązujących dokumentach, co zapewnia stabilność i przewidywalność w zakresie zagospodarowania przestrzennego.

Po drugie, w odniesieniu do intensywności zagospodarowania, należy jednak zastrzec, że utrzymanie istniejących ustaleń nie oznacza całkowitego zahamowania procesów urbanizacyjnych, ponieważ rozwój zabudowy może następować również na podstawie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które stanowią akty prawa miejscowego o charakterze bezpośrednio wykonawczym. Oznacza to, że nawet w przypadku braku zmian w dokumentach strategicznych, takich jak studium czy plan ogólny, możliwa jest dalsza realizacja nowych inwestycji budowlanych na obszarach już objętych obowiązującymi planami miejscowymi, co czyni tę sferę w pewnym stopniu niezależną od decyzji o aktualizacji dokumentów wyższego rzędu.

Po trzecie, w sferze relacji pomiędzy poszczególnymi częściami gminy oraz pomiędzy elementami antropogenicznymi i przyrodniczymi przestrzeni, utrzymanie dotychczasowych ustaleń pozwala na zachowanie istniejących zależności i powiązań funkcjonalnych oraz przestrzennych, które zostały ukształtowane w toku dotychczasowego rozwoju osadniczego i gospodarczego. Należy jednak w tym miejscu wyraźnie podkreślić, że procesy kształtowania tych relacji mogą zachodzić także w sposób niekontrolowany i samoistny, niezależnie od tego, czy dokumenty planistyczne są aktualizowane, czy też pozostają niezmienione. Oznacza to, że pewne przekształcenia w strukturze przestrzennej gminy mogą dokonywać się poza formalnym systemem planistycznym, w wyniku oddziaływania czynników społecznych, ekonomicznych lub przyrodniczych, które nie zawsze są możliwe do przewidzenia ani do uwzględnienia w dokumentach o charakterze strategicznym.

Za wariantem zerowym przemawia w praktyce przede wszystkim dążenie do utrzymania istniejącego stanu zagospodarowania przestrzennego gminy, bez wprowadzania istotnych zmian w dotychczasowej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Należy jednak w tym miejscu zauważyć, że analizowany Plan ogólny ma charakter specyficzny, ponieważ w swojej zasadniczej treści w dużej mierze przenosi ustalenia obowiązującego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego z 2018 roku do nowej formuły dokumentu, która wynika wprost z obowiązujących obecnie przepisów prawa w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego. Opracowanie Planu ogólnego nie wynika zatem z zaistnienia przesłanek merytorycznych uzasadniających zasadniczą zmianę dotychczasowej koncepcji rozwoju przestrzennego gminy, lecz przede wszystkim z obowiązku jego sporządzenia, który został nałożony na gminy przez ustawodawcę w ramach reformy systemu planowania przestrzennego. W związku z powyższym należy stwierdzić, że tereny wskazane w Planie ogólnym jako obszary istniejącej zabudowy oraz tereny przewidziane pod projektowaną zabudowę w przeważającej mierze odpowiadają ustaleniom zawartym w dotychczas obowiązującym Studium, co potwierdza ciągłość przyjętej polityki przestrzennej i brak zasadniczych zmian w zakresie lokalizacji potencjalnych kierunków urbanizacyjnych.

W zakresie rozwoju mieszkalnictwa Plan ogólny uwzględnia bilans zapotrzebowania na tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową, co skutkuje wprowadzeniem określonych korekt w stosunku do pierwotnych ustaleń studium. Korekty te wynikają jednak przede wszystkim z bardziej precyzyjnego i szczegółowego sposobu wyznaczania obszarów przeznaczonych pod tego typu

zabudowę, który jest właściwy dla planu ogólnego jako dokumentu o wyższym stopniu szczegółowości, a także z wykazanej w toku prac analitycznych nadpodaży terenów w stosunku do prognozowanego zapotrzebowania wynikającego z przewidywanej stagnacji demograficznej oraz z rzeczywistych potrzeb mieszkaniowych gminy. Zmiany te mają zatem charakter wynikający przede wszystkim z wymogów formalnych oraz z konieczności dostosowania zapisów do nowych standardów planistycznych, a nie z zasadniczej zmiany kierunków polityki przestrzennej gminy, która pozostaje w istocie zgodna z koncepcją przyjętą w 2014 roku i kontynuuje dotychczasowe założenia rozwojowe.

Podsumowując całość przeprowadzonych analiz oraz przedstawionych powyżej argumentów, należy stwierdzić, że opcja zerowa, polegająca na rezygnacji z podjęcia procesu planistycznego i utrzymaniu obowiązujących dotychczas rozwiązań, jest rozwiązaniem mniej korzystnym dla gminy niż podjęcie procesu planistycznego zmierzającego do uchwalenia nowego dokumentu, jakim jest Plan ogólny. W obydwu przypadkach, zarówno w wariancie zerowym, jak i w wariancie zakładającym opracowanie i wdrożenie nowego dokumentu planistycznego, wystąpią określone oddziaływania na środowisko przyrodnicze oraz na otoczenie społeczno-gospodarcze gminy, co wynika z samej istoty procesów rozwojowych oraz z nieuchronności przekształceń zachodzących w przestrzeni. Niemniej jednak, w sytuacji podjęcia procesu planistycznego i opracowania nowego dokumentu, powstaje realna i znacząca szansa na stworzenie spójnych założeń skoordynowanej polityki przestrzennej, która pozwoliłaby na bieżąco realizować zaktualizowane cele rozwoju gminy, uwzględniając zarówno wyzwania demograficzne, jak i potrzeby inwestycyjne oraz ochronę wartości przyrodniczych i krajobrazowych. Tym samym nowy dokument planistyczny może stanowić narzędzie umożliwiające świadome i racjonalne kształtowanie przestrzeni, w przeciwieństwie do sytuacji braku aktualizacji, która skazuje gminę na funkcjonowanie w oparciu o przestarzałe i nieadekwatne ustalenia.

Należy przy tym podkreślić z całą mocą, że dotychczas obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, jako opracowanie pochodzące z 2014 roku, a zatem dokument bardzo stary w skali dynamicznie zmieniających się uwarunkowań prawnych, społecznych i gospodarczych, zwyczajnie straciło walor użyteczności dla samorządu gminnego. Jego ustalenia, choć w pewnym zakresie wciąż aktualne merytorycznie, nie są już wystarczająco precyzyjne ani elastyczne, aby skutecznie odpowiadać na bieżące potrzeby gminy, a ponadto nie spełniają wymogów formalnych nałożonych przez zreformowany system planowania przestrzennego. Dalsze funkcjonowanie w oparciu o ten dokument groziłoby zatem utrwaleniem stanu niepewności prawnej, utrudnieniem realizacji nowych inwestycji oraz niemożnością skutecznego reagowania na pojawiające się wyzwania rozwojowe, co w konsekwencji mogłoby prowadzić do stagnacji i zahamowania pozytywnych procesów zachodzących na terenie gminy.

Analiza możliwości zastosowania rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem wdrażania ustaleń projektu planu ogólnego

Podczas realizacji ustaleń Planu ogólnego, należy przestrzegać następujących zasad mających na celu maksymalną ochronę zasobów przyrody, zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem wdrażania ustaleń Planu ogólnego:

- konieczność racjonalnego wykorzystania zasobów, w tym dążenia do zachowania w stanie niezmienionym maksymalnie dużej części terenów zielonych, w tym zwłaszcza zadrzewień i zakrzewień oraz cieków i zbiorników wodnych w rejonach realizacji inwestycji;

- konieczność ochrony lasów, parków, zakrzewień, terenów rekreacyjnych, łąk przed dzieleniem oraz obniżaniem zwartości;
- sugestię stosowania nasadzeń kompensujących w sytuacji, gdy w wyniku realizacji przedsięwzięć dochodzi do zniszczeń wśród drzewostanu, terenów zakrzewień, itp. nasadzenia kompensujące powinny być stosowane możliwie blisko terenów, gdzie dokonano strat i opierać się na rodzimych gatunkach;
- konieczność stosowania nadzoru konserwatorskiego nad projektami realizowanymi w obszarach objętych strefami ochrony konserwatorskiej;
- konieczność racjonalnego zagospodarowania przestrzeni;
- konieczność unikania lokalizacji przedsięwzięć w obszarach lokalnie cennych przyrodniczo, nawet jeśli nie są objęte ochroną prawną;
- konieczność dążenia do zachowania walorów krajobrazowych (unikanie wprowadzania dominant i obcych form, maskowanie zabudowy kubaturowej);
- konieczność dążenia do tworzenia przestrzeni wspólnych o różnym przeznaczeniu i różnej skali;
- konieczność dbałości o wysoką jakość architektoniczno-estetyczną zabudowy, w tym elementów wyposażenia przestrzeni publicznych;
- konieczność przestrzegania wskaźników chłonności w obszarach realizacji terenów rekreacyjnych – przeciwdziałanie możliwości nadmiernej antropopresji poprzez zastosowanie technicznych barier wprowadzania zbyt dużego ruchu;
- sugestię dążenia do koncentracji zagospodarowania o funkcjach mieszkaniowych oraz o funkcjach gospodarczych w ramach wydzielonych terenów realizacji tych funkcji – unikanie mieszania funkcji mieszkaniowych i uciążliwych funkcji gospodarczych w ramach tych samych jednostek przestrzennych;
- konieczność unikania lub minimalizowania konfliktów społecznych podczas podejmowania decyzji co do lokalizacji przedsięwzięć;
- sugestię powszechnego wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, zwłaszcza ogniw słonecznych jako uzupełniającego źródła energii, w sytuacjach, gdy nie będzie to wpływało na walory krajobrazu lub dziedzictwa kultury;
- dążenie do wyprzedzającej realizacji infrastruktury technicznej przed funkcjami mieszkaniowymi lub gospodarczymi na obszarach zagospodarowywanych.

Analiza możliwości rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w projekcie planu wraz z uzasadnieniem ich wyboru

Ustalenia zawarte w projekcie Planu ogólnego zostały poddane szczegółowej analizie pod kątem identyfikacji rozwiązań alternatywnych, które mogłyby potencjalnie umożliwić osiągnięcie zakładanych celów rozwojowych gminy przy jednoczesnym zapewnieniu mniejszej skali uciążliwości dla otoczenia oraz ograniczonym oddziaływaniu na poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego, takie jak gleby, wody powierzchniowe i podziemne, powietrze atmosferyczne, szata roślinna, świat zwierzęcy oraz krajobraz kulturowy i przyrodniczy. Analiza ta miała na celu zbadanie, czy istnieją inne, alternatywne sposoby realizacji przyjętych kierunków polityki przestrzennej, które pozwoliłyby na złagodzenie potencjalnych konfliktów przestrzennych oraz zmniejszenie presji na obszary o szczególnych walorach przyrodniczych lub rolniczych. W takim ujęciu należy stwierdzić, że realizacja celów rozwojowych wyznaczonych w Planie ogólnym mogłaby być potencjalnie bardziej efektywna środowiskowo, co oznaczałoby osiągnięcie zamierzonych efektów inwestycyjnych i gospodarczych przy równoczesnym zminimalizowaniu negatywnych skutków dla ekosystemów oraz dla jakości życia mieszkańców. Jednocześnie tego rodzaju alternatywne podejście mogłoby umożliwiać osiąganie wyznaczonych celów przy niższych kosztach społecznych i ekonomicznych, zarówno

w wymiarze finansowym, jak i w zakresie nakładów związanych z ewentualną kompensacją strat środowiskowych czy z dostosowywaniem infrastruktury do nowych funkcji. Należy jednak zastrzec, że identyfikacja rozwiązań alternatywnych napotyka na istotne ograniczenia wynikające z uwarunkowań przestrzennych, własnościowych oraz z istniejącego stanu zagospodarowania, co sprawia, że nie wszystkie teoretycznie możliwe warianty są realne do wdrożenia w praktyce. Mimo to sama analiza alternatyw stanowi istotny element procesu planistycznego, który pozwala na świadome i wyważone podejmowanie decyzji oraz na ograniczanie ryzyka wystąpienia niepożądanych skutków środowiskowych na dalszych etapach realizacji ustaleń planu.

Należy jednak podkreślić, że analiza wariantów alternatywnych w przypadku tego typu dokumentu jest zadaniem złożonym, co wynika z kilku istotnych uwarunkowań:

- znaczna część zagadnień kluczowych dla rozwoju gminy oraz związanych z oddziaływaniem na środowisko pozostaje poza kompetencjami samorządu gminnego (np. infrastruktura przesyłowa czy ponadlokalne układy komunikacyjne);
- konieczne jest uwzględnienie równowagi pomiędzy ograniczaniem presji środowiskowej a potrzebą zapewnienia warunków rozwoju społeczno-gospodarczego i poprawy jakości życia mieszkańców;
- część uwarunkowań środowiskowych zależy od działań realizowanych poza granicami gminy przez inne podmioty, na które samorząd ma ograniczony wpływ lub nie ma go wcale;
- istotna część ustaleń Studium ma charakter adaptacyjny, odnoszący się do istniejącego zagospodarowania, a nowe oddziaływania generowane są jedynie przez wybrane elementy rozwojowe.

Największe znaczenie z punktu widzenia potencjalnych oddziaływań środowiskowych, jakie mogą wystąpić w wyniku realizacji ustaleń projektu Planu ogólnego, mają strefy funkcjonalne wyznaczone w tym dokumencie. Stanowią one bowiem podstawowy instrument kształtowania polityki przestrzennej gminy na najwyższym, najbardziej ogólnym poziomie planistycznym, określając w sposób syntetyczny podstawowe przeznaczenie poszczególnych obszarów oraz dopuszczalne kierunki ich zagospodarowania. Strefy te wyznaczają zatem przestrzenne ramy dla przyszłych procesów rozwojowych, wskazując, w których częściach gminy przewiduje się koncentrację zabudowy mieszkaniowej, lokalizację działalności gospodarczych, rozwój funkcji rekreacyjnych, a także ochronę terenów o szczególnych walorach przyrodniczych czy rolniczych. Jednocześnie jednak należy mieć na uwadze, że samo wyznaczenie stref funkcjonalnych nie przesądza jeszcze o faktycznej realizacji określonych przedsięwzięć inwestycyjnych ani o szczegółowych rozwiązaniach technicznych, funkcjonalnych i przestrzennych, które zostaną przyjęte w ramach tych stref. Ostateczny kształt zagospodarowania poszczególnych obszarów będzie bowiem doprecyzowywany na dalszych etapach procesu planistycznego, w szczególności na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które jako akty prawa miejscowego o charakterze bezpośrednio wykonawczym będą zawierać szczegółowe ustalenia dotyczące parametrów i wskaźników zabudowy, lokalizacji konkretnych obiektów, rozwiązań infrastrukturalnych oraz zasad ochrony środowiska na danym terenie. W związku z powyższym, ocena potencjalnych oddziaływań środowiskowych na etapie Planu ogólnego ma charakter ramowy i orientacyjny, a rzeczywisty zakres oraz skala tych oddziaływań zostaną zweryfikowane i uszczegółowione w toku dalszych postępowań planistycznych, które będą uwzględniać aktualną wiedzę przyrodniczą, techniczną oraz społeczne uwarunkowania poszczególnych lokalizacji.

Plan ogólny gminy przedstawia w sposób graficzny i opisowy koncepcję rozwoju przestrzennego o stosunkowo wysokim stopniu szczegółowości. Odnosi się on zarówno do istniejących uwarunkowań,

jak i do celów społeczno-gospodarczych oraz aspiracji rozwojowych gminy. Ustalenia dokumentu można podzielić na:

- inwestycyjne, czyli odnoszące się do konkretnych lokalizacji w przestrzeni,
- działaniowe, obejmujące kierunki i polityki o charakterze ogólnogminnym, niewiązane bezpośrednio z konkretną lokalizacją.

Plan ogólny stanowi spójną i całościową koncepcję rozwoju, w której poszczególne elementy zostały wzajemnie powiązane w sposób zapewniający efekt synergii oraz integrację nowych funkcji z istniejącą strukturą przestrzenną. Warianty rozwoju były analizowane na etapie prac koncepcyjnych, a przyjęte rozwiązania uznano za optymalne.

W praktyce możliwości wskazania rozwiązań alternatywnych na poziomie ogólnej koncepcji rozwoju gminy są ograniczone. Zmiana lokalizacji lub skali niektórych elementów mogłaby prowadzić do utraty ich funkcjonalnej efektywności, co podważałoby racjonalność przyjętych założeń planistycznych. Dotyczy to również działań zależnych od uwarunkowań przyrodniczych (np. zalesień) lub infrastrukturalnych, gdzie zakres wariantowania jest z natury rzeczy ograniczony.

Plan ogólny stanowi autorską koncepcję rozwoju przestrzennego gminy, zapewniającą – z punktu widzenia aktualnych uwarunkowań i stanu zagospodarowania – optymalny sposób realizacji celów społecznych i gospodarczych, przy jednoczesnym poszanowaniu zasad ładu przestrzennego oraz uwzględnieniu aspektów środowiskowych. Jest to koncepcja spójna i kompleksowa, w której poszczególne elementy pozostają ze sobą powiązane, co umożliwia osiągnięcie efektu synergii. Nowe elementy wprowadzane w Planie zostały dostosowane do istniejącej struktury przestrzennej i zagospodarowania. Różne możliwe scenariusze rozwoju gminy były analizowane na etapie opracowywania założeń planistycznych, natomiast w dokumencie Planu ogólnego ujęto rozwiązania uznane za optymalne oraz akceptowane przez lokalny samorząd.

Podsumowując, choć metodyka prognozy oddziaływania na środowisko zakłada przedstawienie rozwiązań alternatywnych, w przypadku Planu ogólnego ich wyodrębnienie na poziomie strategicznej koncepcji rozwoju jest w praktyce ograniczone. Wynika to z faktu, że dokument ten przedstawia już wariant uznany za optymalny, wypracowany w toku wcześniejszych analiz. Ewentualne wariantowanie może być natomiast rozważane dopiero na etapie realizacyjnym, w odniesieniu do konkretnych przedsięwzięć i ich szczegółowych rozwiązań.

Propozycja monitoringu skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania

Obligatoryjny monitoring aktualności planu ogólnego wynika z ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, która w art. 32 stwierdza iż „W celu oceny aktualności planu ogólnego i planów miejscowych wójt, burmistrz albo prezydent miasta dokonuje analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy, ocenia postępy w opracowywaniu planów miejscowych i opracowuje wieloletnie programy ich sporządzania, z uwzględnieniem decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, oraz wniosków w sprawie sporządzenia lub zmiany planu miejscowego lub planu ogólnego.”.

Przepisy nie precyzują szczegółowego zakresu monitoringu, który w rzeczywistości może być bardzo szeroki i obejmować nie tylko zagadnienia stricte planistyczne, ale również zjawiska, struktury i procesy wpływające na rozwój gminy. Zakres i częstotliwość monitoringu powinny być dostosowane do charakteru analizowanych zagadnień.

Źródła danych wykorzystywanych w procesie monitoringu obejmują w szczególności:

- Urząd Gminy i jednostki podległe, w zakresie realizacji zadań własnych oraz zmian zagospodarowania i inwestycji,
- Urząd Statystyczny, w zakresie procesów społeczno-gospodarczych oraz zmian pozycji gminy na tle regionu,
- gestorów sieci infrastrukturalnych, w zakresie systemów technicznych i komunikacyjnych,
- Wojewódzką Inspekcję Ochrony Środowiska jako źródło danych o stanie środowiska,
- analizę uwarunkowań zewnętrznych, w tym zmian w skali powiatu i województwa, przy czym wskazane jest zapewnienie stałej obsługi tego zakresu w ramach struktury urzędu gminy lub we współpracy z wyspecjalizowanym podmiotem zewnętrznym.

Monitorowanie zachodzących zmian jest jednym z podstawowych instrumentów kreowania rozwoju danego obszaru. Znajomość aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej (także sytuacji na tle innych jednostek) pozwala na szybsze i trafniejsze podejmowanie decyzji. W przypadku planowania przestrzennego, monitoring ma na celu:

- ocenę stopnia i jakości realizacji zadań własnych,
- ocenę stanu zagospodarowania przestrzennego i jego zmian,
- szybką identyfikację pojawiających się konfliktów lub barier rozwoju oraz przeciwdziałanie im,
- ocenę charakteru zmian uwarunkowań, w których funkcjonuje dana jednostka (zmiana uwarunkowań zewnętrznych bardzo często przewartościowuje mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia rozwoju),
- ocenę potrzeby aktualizacji Planu ogólnego (związaną z pojawieniem się zbyt wielu, lub zbyt złożonych nowych uwarunkowań rozwoju).

Należy podkreślić, że samorząd gminny odpowiada jedynie za część procesów warunkujących rozwój gminy. W wielu przypadkach jego rola ma charakter pośredni – polega na tworzeniu warunków sprzyjających realizacji przedsięwzięć, a nie na ich bezpośrednim wdrażaniu. Istotna część uwarunkowań pozostaje natomiast niezależna od działań samorządu.

Monitoring realizacji ustaleń Planu ogólnego powinien polegać na corocznym sporządzeniu raportu przedstawiającego, dla każdej jednostki planistycznej:

- analizę zmian zagospodarowania oraz ocenę, czy jest niezbędne podjęcie działań w kierunku zmiany przeznaczenia lub parametrów zagospodarowania danej jednostki,
- analizę zmian uwarunkowań zewnętrznych (poza daną jednostką) oraz ocenę, czy w ich wyniku jest niezbędne podjęcie działań w kierunku zmiany przeznaczenia lub parametrów zagospodarowania danej jednostki,
- analizę zmian prawnych oraz ocenę, czy w ich wyniku jest niezbędne podjęcie działań w kierunku zmiany przeznaczenia lub parametrów zagospodarowania danej jednostki.

Z perspektywy potencjalnych oddziaływań na środowisko przyrodnicze, jakie mogą być generowane w następstwie realizacji ustaleń zawartych w projekcie Planu ogólnego, kluczowe znaczenie przypisuje się strefom funkcjonalnym wyznaczonym w przedmiotowym dokumencie. Stanowią one zasadniczy instrument realizacji polityki przestrzennej gminy na szczeblu najbardziej ogólnym, określając w sposób syntetyczny podstawowe przeznaczenie poszczególnych obszarów oraz wyznaczając dopuszczalne kierunki ich zagospodarowania. Strefy te pełnią zatem funkcję przestrzennych ram dla przyszłych procesów rozwojowych, precyzując, w których częściach gminy przewiduje się koncentrację zabudowy o charakterze mieszkaniowym, lokalizację obiektów związanych z działalnością gospodarczą, rozwój funkcji o charakterze rekreacyjno-wypoczynkowym, a także ochronę terenów cechujących się szczególnymi walorami przyrodniczymi bądź rolniczymi. Niemniej jednak należy wyraźnie zastrzec, że

wyznaczenie stref funkcjonalnych nie rozstrzyga ostatecznie o faktycznym urzeczywistnieniu określonych przedsięwzięć inwestycyjnych ani o szczegółowych rozwiązaniach technicznych, funkcjonalnych i przestrzennych, które zostaną docelowo zastosowane na obszarach objętych tymi strefami. Ostateczny docelowy kształt zagospodarowania poszczególnych terenów podlegać będzie bowiem doprecyzowaniu na dalszych etapach postępowania planistycznego, w tym zwłaszcza w ramach sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które – jako akty prawa miejscowego o charakterze wykonawczym i bezpośrednio obowiązującym – zawierać będą szczegółowe regulacje dotyczące parametrów zabudowy, wskaźników intensywności zagospodarowania, lokalizacji poszczególnych obiektów budowlanych, rozwiązań w zakresie infrastruktury technicznej, a także zasad ochrony środowiska właściwych dla danego terenu. W konsekwencji powyższych uwarunkowań ocena potencjalnych oddziaływań środowiskowych dokonywana na etapie Planu ogólnego ma charakter ramowy, syntetyczny i orientacyjny, natomiast rzeczywisty zakres oraz skala tych oddziaływań zostaną poddane weryfikacji oraz uszczegółowieniu w toku dalszych postępowań planistycznych, które będą uwzględniać aktualny stan wiedzy przyrodniczej, technicznej oraz specyficzne uwarunkowania społeczne i przestrzenne właściwe dla poszczególnych lokalizacji.

Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko

Skutki realizacji ustaleń „Planu” nie będą więc mieć znaczenia transgranicznego w rozumieniu art. 58 ustawy Prawo ochrony Środowiska.

Streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym

Niniejsze opracowanie stanowi prognozę oddziaływania na środowisko sporządzoną na potrzeby projektu Planu ogólnego Gminy Dąbrowa Biskupia. Plan ogólny jest nowym instrumentem planowania przestrzennego, określającym podstawowe kierunki zagospodarowania przestrzennego na obszarze całej gminy i zastępującym dotychczas obowiązujące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Dokument ten ma rangę aktu prawa miejscowego oraz wyznacza strefy planistyczne i standardy urbanistyczne, w tym najważniejsze parametry zagospodarowania terenu. Jego głównym celem jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju gminy, a także stworzenie spójnych i przejrzystych ram dla sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz wydawania decyzji o warunkach zabudowy.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa prognoza oddziaływania na środowisko powinna, w oparciu o ustalenia dokumentu będącego przedmiotem oceny oraz aktualny stan środowiska na analizowanym obszarze, określać, analizować i oceniać przewidywane zmiany zachodzące w środowisku w dwóch wariantach: w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu (tzw. wariant zerowy) oraz w przypadku jego wdrożenia. W odniesieniu do wariantu zakładającego realizację ustaleń dokumentu prognoza powinna obejmować analizę potencjalnych oddziaływań na obszary sieci Natura 2000, różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wody, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki oraz dobra materialne. Analiza ta powinna uwzględniać zarówno wzajemne powiązania pomiędzy poszczególnymi elementami środowiska, jak i zależności występujące między różnymi rodzajami oddziaływań.

W wyniku reformy systemu planowania przestrzennego plan ogólny gminy stał się podstawowym dokumentem planistycznym sporządzanym i uchwalanym na szczeblu lokalnym. Nie jest to jednak pierwszy dokument określający kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, dlatego prognoza oddziaływania na środowisko nie powinna opierać się na założeniu, że plan ogólny wyznacza sposób zagospodarowania dla obszaru dotychczas pozbawionego ustaleń planistycznych.
Plan ogólny uwzględnia zarówno istniejący stan zagospodarowania przestrzennego gminy, jak i kierunki jej rozwoju oraz przekształceń określone w dokumentach planistycznych obowiązujących przed wejściem w życie reformy. Nawet w przypadku, gdy wcześniejsze ustalenia nie zostały w pełni zrealizowane, stanowiły one przyjętą i obowiązującą wizję rozwoju przestrzennego gminy. Plan ogólny w znacznym stopniu przejmuje te założenia, zapewniając ciągłość polityki przestrzennej oraz zachowanie spójności procesów planistycznych.
W konsekwencji nie jest zasadne przypisywanie planowi ogólnemu pełnej odpowiedzialności za wszystkie przyjęte ustalenia zagospodarowania przestrzennego oraz za całokształt prognozowanych skutków środowiskowych wynikających z ich realizacji. Ocena oddziaływania na środowisko powinna uwzględniać fakt, że znaczna część analizowanych kierunków rozwoju stanowi kontynuację wcześniej przyjętych rozwiązań planistycznych, a nie nowe przesądzenia dotyczące sposobu zagospodarowania przestrzeni.

Uwzględniając cel planu ogólnego, którym jest określenie kierunków kształtowania zagospodarowania przestrzennego poprzez wyznaczenie funkcji poszczególnych terenów, a także jego rolę jako podstawy do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, można wskazać istotne podobieństwo tego dokumentu do dotychczasowego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Studium pełniło bowiem funkcję dokumentu wyznaczającego kierunki rozwoju przestrzennego jednostki samorządu terytorialnego i podlegało procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, której celem była identyfikacja oraz ocena potencjalnych skutków środowiskowych wynikających z realizacji jego ustaleń.

Rozwój przestrzenny gminy stanowi proces ciągły, którego przebieg nie jest uzależniony od zmian w systemie planowania przestrzennego ani od formy obowiązujących dokumentów planistycznych. Dokumenty te, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, określają jedynie aktualne ramy, zasady i kierunki prowadzenia polityki przestrzennej. W konsekwencji plan ogólny należy postrzegać jako kolejny etap kształtowania i porządkowania polityki przestrzennej gminy, a nie jako dokument inicjujący procesy rozwojowe w oderwaniu od wcześniej przyjętych założeń planistycznych.

W związku z powyższym zasadne i w pełni uzasadnione jest przyjęcie metodyki sporządzania prognozy do projektu planu ogólnego gminy (POG), opartej na porównaniu jego ustaleń z zapisami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, które dotychczas kształtowało założenia polityki rozwoju. Skoro plan ogólny przejął funkcję pełnioną wcześniej przez studium, w pierwszej kolejności należy zidentyfikować zmiany w kierunkach rozwoju przestrzennego gminy wprowadzane przez POG, a następnie ocenić potencjalny wpływ na środowisko realizacji tych ustaleń, które uległy modyfikacji w stosunku do zapisów dotychczas obowiązującego studium.

Z punktu widzenia oceny wpływu ustaleń planu ogólnego na poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego kluczowe znaczenie ma ich odniesienie do ustaleń obowiązujących dotychczas dokumentów planistycznych, a tym samym określenie charakteru i skali wprowadzanych zmian. W związku z tym prognoza oddziaływania na środowisko koncentruje się przede wszystkim na identyfikacji oraz ocenie zmian w zakresie oddziaływań, które mogą wystąpić w wyniku realizacji ustaleń planu ogólnego.
W mniejszym stopniu przedmiotem analizy są natomiast skutki środowiskowe związane z istniejącym zagospodarowaniem oraz obowiązującymi wcześniej kierunkami rozwoju, które występowały przed uchwaleniem planu ogólnego i nie ulegną istotnym zmianom w wyniku jego wdrożenia. Wynika to z faktu, że oddziaływania te mają charakter zastany i nie są bezpośrednio konsekwencją nowych rozstrzygnięć planistycznych.
Dokumenty planistyczne o charakterze strategicznym, takie jak dotychczasowe studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz obecnie plan ogólny, obejmują co do zasady dwie grupy ustaleń. Pierwszą stanowią ustalenia adaptacyjne, odzwierciedlające istniejący stan zagospodarowania przestrzennego oraz uwarunkowania środowiskowe, społeczne i funkcjonalne. Ustalenia te nie wprowadzają nowych kierunków zagospodarowania, a ich utrzymanie nie powoduje powstawania nowych oddziaływań na środowisko. Drugą grupę stanowią ustalenia o charakterze rozwojowym, obejmujące nowe kierunki zagospodarowania lub modyfikacje dotychczasowych rozwiązań planistycznych. To właśnie one mogą prowadzić do zmian sposobu użytkowania terenów, kształtowania nowego zagospodarowania oraz występowania nowych bądź zmienionych oddziaływań na poszczególne elementy środowiska. Z tego względu stanowią one podstawowy przedmiot analiz prowadzonych w ramach prognozy oddziaływania na środowisko.

Sposób formułowania ustaleń w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w planie ogólnym gminy nie jest jednolity. Dokumenty te różnią się zarówno pod względem konstrukcji, zakresu ustaleń, jak i sposobu ich prezentacji. W związku z tym porównanie struktury funkcjonalno-przestrzennej określonej w obu dokumentach, rozumianej jako układ funkcji przypisanych poszczególnym obszarom gminy, nie może mieć charakteru mechanicznego i wymaga każdorazowo przeprowadzenia szczegółowej analizy eksperckiej.
Celem takiej analizy jest określenie, w jakim zakresie wyznaczone w planie ogólnym strefy planistyczne stanowią kontynuację dotychczasowej polityki przestrzennej gminy, a w jakim stopniu wprowadzają nowe rozwiązania lub modyfikują wcześniej przyjęte kierunki zagospodarowania. Szczególne znaczenie ma przy tym identyfikacja zmian dotyczących przeznaczenia terenów oraz parametrów

zagospodarowania i zabudowy przypisanych poszczególnym strefom planistycznym, gdyż to one mogą stanowić źródło nowych lub zmienionych oddziaływań na środowisko.
Wyniki przeprowadzonej analizy stanowią podstawę do oceny skutków środowiskowych związanych z realizacją ustaleń projektu planu ogólnego. Pozwalają one na wyodrębnienie tych elementów dokumentu, które mają charakter kontynuacyjny, od rozwiązań wprowadzających zmiany w polityce przestrzennej gminy, a tym samym umożliwiają właściwe ukierunkowanie prognozy oddziaływania na środowisko na zagadnienia istotne z punktu widzenia ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju.

Koncepcja rozwoju i zagospodarowania przestrzennego przyjęta w Planie ogólnym Gminy Dąbrowa Biskupia w znacznej mierze odzwierciedla istniejącą strukturę funkcjonalno-przestrzenną gminy, ukształtowaną na podstawie ustaleń dotychczasowego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz znajdującą odzwierciedlenie w aktualnym sposobie użytkowania i zagospodarowania terenów. Przyjęte rozwiązania stanowią zatem przede wszystkim kontynuację dotychczasowej polityki przestrzennej, przy jednoczesnym dostosowaniu jej do wymogów obowiązującego systemu planowania przestrzennego.
Prognozę oddziaływania na środowisko sporządzono na podstawie analizy przewidywanych skutków realizacji ustaleń projektu planu ogólnego w odniesieniu do trzynastu komponentów środowiska, obejmujących: obszary sieci Natura 2000, różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wody, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki oraz dobra materialne. Ocena została przeprowadzona z uwzględnieniem wzajemnych powiązań pomiędzy poszczególnymi elementami środowiska, a także zależności zachodzących pomiędzy różnymi rodzajami oddziaływań, co pozwala na kompleksową ocenę potencjalnych skutków środowiskowych wynikających z realizacji ustaleń planu.

Analizę przeprowadzono w dwóch zasadniczych płaszczyznach:
– w odniesieniu do celów, kierunków i zasad zagospodarowania gminy, oceniając, w jaki sposób ich realizacja może wpływać na poszczególne komponenty środowiska,
– w odniesieniu do funkcji przewidzianych do rozwoju i realizacji na obszarze gminy, określając ich potencjalne oddziaływanie na wskazane elementy środowiska.

Spośród analizowanych komponentów środowiska najbardziej podatne na zmiany są:
- różnorodność biologiczna – niemal każdy rodzaj działalności realizowanej na terenie gminy wywołuje oddziaływania w tej sferze; przeważają oddziaływania negatywne, choć w niektórych przypadkach mogą występować również efekty pozytywne,
- krajobraz – stanowi istotny walor gminy, a jednocześnie jest szczególnie wrażliwy na przekształcenia; wszelkie dominanty wysokościowe będą wyraźnie eksponowane i łatwo dostrzegalne,
- gleby – znaczna część obszaru gminy obejmuje gleby wysokich klas bonitacyjnych; ich przeznaczanie pod inwestycje oznacza trwałe ograniczenie potencjału produkcyjnego,
- ludzie – większość analizowanych działań wpływa na warunki życia, zdrowie i bezpieczeństwo mieszkańców; dominują oddziaływania pozytywne, jednak mogą występować także skutki negatywne, często towarzyszące tym samym przedsięwzięciom,
- świat roślin i zwierząt – pozostaje ściśle powiązany z bioróżnorodnością, dlatego podlega zbliżonym rodzajom oddziaływań,
- wody i powietrze – intensyfikacja zagospodarowania przestrzennego wiąże się najczęściej z oddziaływaniami negatywnymi, choć niektóre ustalenia dokumentu mogą przyczyniać się do poprawy ich stanu,

- powierzchnia ziemi – liczne planowane formy zagospodarowania wpływają na ten komponent, przy czym szczególnie istotne oddziaływania wiążą się z realizacją infrastruktury drogowej (np. obwodnicy) oraz rozwojem stref gospodarczych.

Do komponentów najmniej podatnych na zmiany w wyniku realizacji ustaleń dokumentu należą natomiast:

- klimat – działania podejmowane w skali lokalnej nie generują istotnych, zauważalnych zmian klimatycznych,
- zasoby naturalne – wpływ ustaleń dokumentu na zasoby, takie jak wody podziemne czy surowce naturalne, jest mało prawdopodobny,
- zasoby kulturowe (zabytki) – skala oddziaływań jest ograniczona, a ich charakter w większości przypadków pozostaje neutralny lub pozytywny.

Parametry zagospodarowania dla stref planistycznych wyznaczonych w Planie ogólnym Gminy Dąbrowa Biskupia są typowe dla poszczególnych rodzajów zagospodarowania.

Z punktu widzenia wpływu ustaleń Planu ogólnego na poszczególne aspekty środowiska przyrodniczego, szczególnie ważne jest odniesienie jego ustaleń do istniejącego zagospodarowania (czyli skala planowanych zmian). Punktem wyjścia do porównań jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Dąbrowa Biskupia, uchwalonego uchwałą nr XL/276/2014 Rady Gminy Dąbrowa Biskupia z dnia 21 października 2014 r. w sprawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Dąbrowa Biskupia. Szczegółowa analiza zmian ustaleń wprowadzanych w Planie ogólnym wobec ustaleń Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, prowadzi do następujących wniosków:

1) znaczna część proponowanych zmian ma wyłącznie charakter formalny i sprowadza się zasadniczo do dostosowania zapisów planistycznych do istniejącego stanu zagospodarowania. Oznacza to, że mimo różnic w sposobie określenia funkcji poszczególnych terenów pomiędzy dotychczas obowiązującymi dokumentami a obecnie projektowanymi rozwiązaniami, faktyczne zagospodarowanie tych obszarów nie ulega żadnej zmianie, ponieważ już funkcjonuje ono w terenie i zostało zrealizowane na podstawie wcześniej obowiązujących ustaleń. Wprowadzane korekty dotyczą zatem przede wszystkim sfery normatywnej, a nie fizycznej struktury przestrzennej gminy. Należy przy tym podkreślić, że dotychczasowe studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego cechowało się większą elastycznością w zakresie dopuszczalnych funkcji, co pozwalało na szerszy wachlarz możliwych rozwiązań i pozostawiało pewien margines swobody interpretacyjnej. Natomiast nowy plan ogólny jako dokument o bardziej precyzyjnym i wiążącym charakterze, wprowadza znacznie dokładniejsze i jednoznaczne rozstrzygnięcia w tym zakresie. Różnica ta uwidacznia się zwłaszcza na tych obszarach, dla których wcześniejsze dokumenty przewidywały wariantowy rozwój różnych funkcji, dopuszczając alternatywne sposoby użytkowania w zależności od przyszłych uwarunkowań i potrzeb. W obecnie przyjmowanych ustaleniach dokonano ostatecznego wyboru spośród tych wariantów, co oznacza przesądzenie o docelowej funkcji poszczególnych terenów. Wybór ten został następnie sformalizowany i usankcjonowany w treści planu ogólnego, co nadaje mu moc prawną i przesądza o kierunkach dalszego zagospodarowania. Tym samym zmiany te, choć istotne z punktu widzenia porządku prawnego, nie wprowadzają nowych elementów do zagospodarowania przestrzennego, a jedynie porządkują i doprecyzowują dotychczasowe ustalenia w sposób bardziej przejrzysty i czytelny dla wszystkich uczestników procesu planistycznego;

2) rozmieszczenie terenów przeznaczonych pod istniejącą zabudowę oraz obszarów wskazywanych w planie ogólnym jako przewidziane pod rozwój nowej zabudowy jest

w znacznym stopniu zbliżone do ustaleń zawartych w dotychczas obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w tym zakresie. Istotne znaczenie pomocnicze w procesie weryfikacji tych ustaleń miała szczegółowa analiza charakteru zagospodarowania, przeprowadzona w oparciu o dane dostępne na branżowych geoportalach internetowych oraz na podstawie ortofotomapy, które umożliwiły precyzyjne odtworzenie faktycznego stanu pokrycia i użytkowania terenu. Analiza ta prowadzi do jednoznacznego wniosku, że zasadne jest przyjęcie założenia, iż plan ogólny wiernie odzwierciedla zarówno dotychczasowe ustalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, jak i faktycznie istniejące w terenie zagospodarowanie. Należy przy tym wyraźnie podkreślić, że projekt planu ogólnego nie wyznacza nowych terenów rozwojowych, a w niektórych przypadkach określone obszary ulegają nawet zawężeniu w stosunku do pierwotnych ustaleń studium, przy czym to zawężenie nie wynika ze zmiany koncepcji zagospodarowania przestrzennego gminy, lecz wyłącznie ze zmiany sposobu zapisu planistycznego, który charakteryzuje się większą precyzją i szczegółowością;

3) należy zauważyć, że obowiązujące dotychczas studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy zostało przyjęte w 2014 roku, a zatem pozostaje dokumentem stosunkowo aktualnym w skali obowiązujących przepisów i uwarunkowań planistycznych. Jego zasadnicze ustalenia nie utraciły swojej aktualności, a przyjęte w nim kierunki rozwoju przestrzennego w dalszym ciągu odpowiadają potrzebom i możliwościom gminy. W związku z powyższym należy wyraźnie podkreślić, że opracowanie obecnie przygotowywanego planu ogólnego wynika przede wszystkim z obowiązku ustawowego, nałożonego na gminy przez ustawodawcę w ramach reformy systemu planowania przestrzennego, a nie z zaistnienia przesłanek merytorycznych uzasadniających zasadniczą zmianę dotychczasowej polityki przestrzennej gminy ani z potrzeby gruntownej rewizji przyjętych wcześniej kierunków rozwoju

4) Podsumowując powyższe rozważania, należy stwierdzić, że plan ogólny nie wprowadza zasadniczych zmian w przyjętej dotychczas koncepcji rozwoju przestrzennego gminy. Jego podstawowym zadaniem nie jest bowiem redefinicja kierunków polityki przestrzennej ani wypracowanie nowych rozwiązań ustrojowych dla zagospodarowania obszaru gminy, lecz dostosowanie ustaleń zawartych w obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego do aktualnych wymogów formalnoprawnych oraz do specyficznej formy zapisu, która jest właściwa dla dokumentu, jakim jest plan ogólny. Oznacza to, że merytoryczna zawartość dokumentu pozostaje zbieżna z dotychczasową polityką przestrzenną gminy, a różnice pomiędzy obydwoma opracowaniami mają charakter przede wszystkim redakcyjny, porządkujący i precyzujący, a nie ustrojowy czy kierunkowy. Plan ogólny stanowi zatem kontynuację i usystematyzowanie wcześniejszych ustaleń, a nie ich przewartościowanie czy odejście od przyjętych w 2014 roku założeń strategicznych.

Ogólna konkluzja wynikająca z przeprowadzonej prognozy wskazuje, że projekt Planu ogólnego Gminy Dąbrowa Biskupia stanowi przede wszystkim konsekwencję reformy systemu planowania przestrzennego oraz wynikającego z niej obowiązku dostosowania dokumentów planistycznych do nowych wymogów prawnych. Zakres zmian w stosunku do dotychczas obowiązującego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest ograniczony, co wynika również z faktu, że dokument ten został uchwalony stosunkowo niedawno i zachowuje aktualność w zakresie podstawowych założeń rozwoju przestrzennego gminy.

Przyjęta w planie ogólnym koncepcja rozwoju przestrzennego w znacznym stopniu kontynuuje kierunki określone wcześniej w studium. Zidentyfikowane różnice wynikają głównie z odmiennej konstrukcji

dokumentu, sposobu formułowania ustaleń oraz ich prezentacji graficznej. Mają one przede wszystkim charakter formalny i porządkujący, nie prowadząc do zasadniczej zmiany przyjętych kierunków polityki przestrzennej gminy.

W ramach prognozy przeanalizowano również możliwości zastosowania działań służących zapobieganiu, ograniczaniu lub kompensacji przyrodniczej potencjalnych negatywnych oddziaływań na środowisko, które mogłyby wystąpić w związku z realizacją ustaleń projektu Planu ogólnego Gminy Dąbrowa Biskupia. Jednocześnie rozważono warianty alternatywne wobec przyjętych rozwiązań planistycznych.

Przeprowadzona analiza wykazała, że rozwiązania przyjęte w projekcie planu ogólnego stanowią wariant racjonalny zarówno z punktu widzenia prowadzenia polityki przestrzennej gminy, jak i realizacji jej celów rozwojowych. Nie stwierdzono istnienia alternatywnych rozwiązań, które przy zachowaniu zakładanych celów społecznych i gospodarczych zapewniałyby wyraźnie korzystniejsze efekty środowiskowe. W konsekwencji uznano, że projektowane ustalenia stanowią wyważony kompromis pomiędzy potrzebami rozwoju społeczno-gospodarczego a wymogami ochrony środowiska i zasadą zrównoważonego rozwoju.

Prognoza zawiera ponadto propozycję monitorowania skutków realizacji ustaleń planu ogólnego, obejmującą określenie zakresu, metod oraz częstotliwości prowadzenia obserwacji i analiz. Zaproponowany system monitoringu ma umożliwić bieżącą ocenę skuteczności wdrażanych rozwiązań oraz identyfikację ewentualnych nieprzewidzianych oddziaływań na środowisko.

Maja Podsiadło

Adres do korespondencji:
Pracownia Projektowa Sieć I
Paweł Łukowicz
ul. Gdańska 54/6
85-021 Bydgoszcz

Oświadczenie autora dokumentu

Oświadczam, że spełniam wymagania, o których mowa w art. 74a ust. 2 Ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 t.j.) i jestem świadoma odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

.....
podpis